

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๓/ ๑๐๘๑๘

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ..... ๑๖๕๕๒/๑๖๖๐
วันที่..... ๕ พ.ย. ๖๓
เวลา..... ๑๕.๕๕ น.

คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์
ในประเทศไทย

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๕) ในการกระทำการพิจารณาขอข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งประสาน
กับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศและประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา
และส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นางมุกดา พงษ์สมบัติ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางศรีสมร รัตติกุลเศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางบุญเรือน ศรีธเรศ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๗. นางเจริญ เรียวแรง	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นางสาวกานต์กนิษฐ์ แท้วสันตติ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นางสาวชिरาภรณ์ กาญจนะ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นางอาภรณ์ สาราคำ	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๔. นางจุฑาพัฒน์ เมนะสวัสดิ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
๑๕. นางสาวศุภมาส อิศรภักดี	กรรมการ

/ทั้งนี้...

อนึ่ง นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เห็นชอบให้ตั้ง นางสาวศุภมาส อิศรภักดี เป็นกรรมการในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ แทน นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารายงาน เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทาง ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

สำนักกรรมการ ๓

กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๒๐ - ๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ childsap.02@gmail.com

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม

รับที่ ๑๐๕๐ / ๖๕๖๗

วันที่ ๕ / พ.ย. / ๖๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ส่งกลุ่มงาน พง.ร.ว.๑ ดำเนินการ

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑

สำนักงานการประชุม

เลขที่รับ ๑๗๗ / ๒๕๖๗

วันที่ ๕ / พ.ย. / ๖๗ เวลา ๑๕.๓๕ น.

กลุ่มงานระเบียนวาระ

รับที่ ๕๓๗ / ๒๕๖๗

วันที่ ๕ / พ.ย. / ๖๗ เวลา ๑๕.๕๐ น.

รายงานผลการพิจารณาคีกรษา

เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครอง
กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

ของ

คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๓/ ๖๐๗๖๗

คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕

พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์
ในประเทศไทย

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความ
หลากหลายทางเพศ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๕) ในการกระทำการ พิจารณาขอสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งประสาน
กับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศและประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา
และส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นางมุกดา พงษ์สมบัติ
๒. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
๓. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร
๔. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม
๕. นางศรีสมร รัชมีฤกษ์เศรษฐ์
๖. นางบุญรัตน์ ศรีธเรศ
๗. นางเจริญ เรียวแรง
๘. นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์
๙. นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ
๑๐. นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์
๑๑. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
๑๒. นางสาวชราภรณ์ กาญจนะ
๑๓. นางอาภรณ์ สาราคำ
๑๔. นางจุฑาพัฒน์ เมนะสวัสดิ์
๑๕. นางสาวศุภมาส อิศรภักดี

ประธานคณะกรรมการ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
โฆษกคณะกรรมการ
โฆษกคณะกรรมการ
โฆษกคณะกรรมการ
โฆษกคณะกรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการ
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
กรรมาธิการ

/ทั้งนี้...

อนึ่ง นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันพุธที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เห็นชอบให้ตั้ง นางสาวศุภมาส อิศรภักดี เป็นกรรมการในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ แทน นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารายงาน เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทาง ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ มุกดา พงษ์สมบัติ

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

สำนักกรรมการ ๓

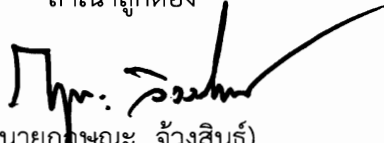
กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ

ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๒๐ - ๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ childsap.02@gmail.com

สำเนาถูกต้อง

(นายเกษม จ้างสินธุ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

นายดำรง วรรณสอน/ร่าง

นางอำพรพันธุ์ อินทรแพทย์/พิมพ์

นายสุเทพ เอี่ยมคง/ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นางสาวศศิภิญญา จารุพูนผล

ครั้งที่ ๒ นางสาวจันทร์ฉาย ศรีทิพย์อาสน์

ครั้งที่ ๓ นางสาวเบญจมาศ สุภาชัย

สารบัญ

หน้า

สารบัญ.....	ก
รายนามคณะกรรมการ.....	จ
รายนามคณะอนุกรรมการ.....	ฉ
รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ.....	ช
บทสรุปผู้บริหาร.....	ฌ
รายงานผลการพิจารณาศึกษา.....	ด
๑. การดำเนินงาน.....	๒
๒. วิธีการพิจารณาศึกษา.....	๒
๓. ผลการพิจารณาศึกษา.....	๔
๓.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.....	๗
๓.๒ ข้อมูลทางวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหา และแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.....	๘
๓.๒.๑ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples : UNDRIP).....	๙
๓.๒.๒ สนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง วัฒนธรรม และประเพณี.....	๙
๓.๒.๓ สนธิสัญญาเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติ.....	๑๐
๑) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ.....	๑๐
๒) อนุสัญญาต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางการศึกษา.....	๑๑
๓) อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๑๖๙ ว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมือง และชนเผ่าในประเทศเอกราช.....	๑๒
๓.๒.๔ สนธิสัญญาเกี่ยวกับสถานภาพของสตรี.....	๑๓
๑) อนุสัญญาว่าด้วยการยินยอมพร้อมใจสมรส อายุขั้นต่ำของการสมรส และการจดทะเบียนสมรส.....	๑๓
๒) อนุสัญญาว่าด้วยสัญชาติของสตรีที่ได้สมรส.....	๑๓
๓.๒.๕ สนธิสัญญาเกี่ยวกับคนไร้รัฐ.....	๑๔
๑) อนุสัญญาเกี่ยวข้องกับสถานะของบุคคลไร้รัฐ.....	๑๔
๒) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของบุคคลที่ถือเป็นชนส่วนน้อยของชาติหรือชนกลุ่มน้อย ทางภาษา ศาสนา หรือชาติพันธุ์.....	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๓.๓	ข้อมูลจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย	๑๕
๓.๓.๑	การเดินทางไปศึกษาดูงาน ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ณ จังหวัดตาก	๑๕
๑)	การรับฟังปัญหาและพบปะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จำนวน ๕ ชนเผ่า (ม้ง ปกาเกอะญอ ลีซู เมี่ยน อาข่า) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก	๑๕
๒)	การเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีพื้นที่อยู่อาศัยที่ดินทำกินทับซ้อนหรืออยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ณ บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่ เขตติดต่ออำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ลงพื้นที่ศึกษาดูงานทั้ง ๒ หมู่บ้าน (บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่) ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒	๑๖
๓.๓.๒	การเดินทางไปศึกษาดูงานและการจัดเสวนา ในระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ จังหวัดเชียงใหม่.....	๑๗
๑)	การรับฟังสภาพปัญหากลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง ณ ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓.....	๑๗
๒)	การหารือและเยี่ยมชมสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขา ในประเทศไทย ณ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓	๒๐
๓)	การเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” โดยคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สมาชิกวุฒิสภา ร่วมกับศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมนรสิงห์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.....	๒๐
๓.๔	สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหา และแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.....	๓๓
๔.	ข้อสังเกตของคณะกรรมการ	๓๗
๑)	รัฐบาลควรมีการเร่งรัดให้มีการตรา “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครอง กลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.	๓๗
๒)	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ควรมีการพิจารณาบูรณาการร่างพระราชบัญญัติ ที่จะเกิดขึ้นใหม่	๓๘
๓)	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ควรยุติการดำเนินคดีกับประชาชน	๓๘
๔)	กองทัพบกควรติดตามช่วยเหลือเยียวยาอย่างต่อเนื่องต่อบุคคลที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์.....	๓๙
๕)	กระทรวงมหาดไทยต้องเร่งรัดกระบวนการทางสัญชาติไทยให้รวดเร็วและทั่วถึงในกลุ่มชาติพันธุ์.....	๓๙

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ๔๑

ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม

ภาคผนวก ค เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล
- มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วย เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาชุมชน
สิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓
- ร่างพระราชบัญญัติสภาพชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.
(ฉบับสภาพชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย)

ภาคผนวก ง รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะอนุกรรมการ

ภาคผนวก จ รายนามผู้จัดทำ

รายนามคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร

นางมุกดา พงษ์สมบัติ
ประธานคณะกรรมการกิจการ

นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นางสาวพรพิมล ธรรมสาร
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายณัฐวุฒิ บัวประทุม
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

นางศรีสมร รัตติกส์เศรษฐ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
(ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒
ถึงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒)

นางบุญริน ศรีเรศ
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นางเจริญ เรี่ยวแรง
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นางอรณ สาราคำ
เลขานุการคณะกรรมการ

นางจุฬาพัทธ์น์ เมนะสวัสดิ์
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ
โฆษกคณะกรรมการ

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวชिरาภรณ์ กาญจนะ
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวศุภมาส อิศรภักดี
กรรมการ
(ตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)

รายนามคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

นางสาวพรพิมล ธรรมสาร
ประธานคณะกรรมการ

นายณัฐพล สิบศักดิ์วงศ์
รองประธานคณะกรรมการ

นายสุรพงษ์ กองจันทัก
เลขาธิการคณะกรรมการ

นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
อนุกรรมการ

นางเจริญ รiewicz
อนุกรรมการ

นางอาภรณ์ สารคำ
อนุกรรมการ

นายธีระวุฒิ สัมมาทรัพย์
อนุกรรมการ

นายกรวีร์ สารคำ
อนุกรรมการ

นายชนภัทร นันทกาวงศ์
อนุกรรมการ

นางสาวพัชรอรุณ ทลินวรัตน์
อนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

๑. นายชูพินิจ เกษมณี
๒. นายประเสริฐ ตระการศุภกร
๓. นายศักดิ์ดา แสนมี
๔. นางสุนี ไชยรส
๕. นายสุวิทย์ แสนยากุล
๖. นายอนันต์ ดนตรี
๗. รองศาสตราจารย์ปานใจ ธารทัศน์วงศ์
๘. นายธรรมศกร พันธารีกุล

บทสรุปผู้บริหาร

นับแต่อดีตเป็นต้นมาประเทศไทยยังไม่มีนโยบายในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองมาก่อน มีเพียงนโยบายการพัฒนาชาวเขาที่เกิดจากแรงกดดันจากนอกประเทศเกี่ยวกับการผลิตพืชเสพติดเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเพียง ๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ใน ๒๐ จังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางฝั่งตะวันตก นโยบายและการดำเนินงานพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงมีลักษณะจากบนสู่ล่าง

นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการด้านป่าไม้ ล้วนไม่คำนึงถึงการมีอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตป่า และชุมชนชาวเลที่ดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมาหลายชั่วอายุคน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ร่วมกับป่าชุมชนที่ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จากป่า จึงทำให้กฎหมายเหล่านี้มีผลกระทบเชิงลบต่อชุมชน จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องยับยั้งการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ที่คุกคามต่อวิถีชีวิตตามจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมือง และชุมชนอื่น ๆ พร้อมไปกับตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมผูกพันไว้และผลักดันให้เกิดการปรับแก้กฎหมายของรัฐให้สอดคล้องโดยเร็ว

จากการพัฒนาที่ผ่านมา ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมืองไม่มีโอกาสร่วมในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ทั้งยังต้องรับผลกระทบเชิงลบจากแผนการพัฒนาเหล่านี้มาโดยตลอด อันนำมาซึ่งปัญหาสังคมหลายด้าน อย่างไรก็ตาม มีตัวอย่างของชุมชนที่สามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ภูมิปัญญาตามประเพณีของตน และเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ โดยการพัฒนาชุมชนบนฐานวัฒนธรรมประเพณีของตน ชุมชนที่เข้าร่วมเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเองในการจัดการตนเอง ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

ต่อมาในแผนการปฏิรูปประเทศได้กำหนดให้มีการพัฒนากฎหมายส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้น โดยมีศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักในการระดมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมการยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการยกร่างโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ จึงมีแนวคิดในการนำร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. บูรณาการให้เป็นฉบับเดียวกันโดยผสมผสานบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครอง (Promotion and Protection) เข้ากับกิจการของสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ตามหลักการของการจัดการตนเอง (Self-Governance) ซึ่งจะเอื้อให้เกิดความประสานสอดคล้องไปกับพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมผูกพัน ที่สำคัญคือการดำเนินงานของสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย จะส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพในการจัดการตนเองได้ตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการพิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สื่อสารสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ คณะกรรมการมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) รัฐบาลควรมีการเร่งรัดให้มีการตรา “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.”

๒) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ควรมีการพิจารณาบูรณาการร่างพระราชบัญญัติที่จะเกิดขึ้นใหม่ (ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.) เข้ากับมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และร่างพระราชบัญญัติสภานพเฝ้าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.

๓) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ควรปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และชะลอการดำเนินคดีกับประชาชน อันเป็นผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์โดยตรง

๔) กองทัพบกควรติดตามช่วยเหลือเยียวยาอย่างต่อเนื่อง ต่อบุคคลที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๖๓ เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ทั้งกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) และกลุ่มกองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร

๕) กระทรวงมหาดไทยต้องเร่งรัดกระบวนการทางสัญชาติไทยให้รวดเร็วและทั่วถึงในกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เข้าถึงสิทธิการศึกษา สิทธิรักษาพยาบาล สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิผู้พิการ ตลอดจนการออกเอกสารรับรองตัวบุคคลให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
ของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๕) ในการกระทำการพิจารณา สืบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศและประชาคมนานาชาติ เกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นางมุกดา พงษ์สมบัติ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางศรีสมร รัตติกุลเศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางบุญรัตน์ ศรีธเรศ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๗. นางเจริญ เรียวแรง	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นางอาภรณ์ สาราคำ	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๐. นางจุฑาพัฒน์ เมนะสวัสดิ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
๑๑. นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๔. นางสาวชिरาภรณ์ กาญจนะ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๕. นางสาวศุภมาส อิศรภักดี	กรรมาธิการ

ทั้งนี้ นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ตั้งแต่วันพุธที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เห็นชอบให้ตั้ง นางสาวศุภมาส อิศรภักดี เป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ แทน นายวรศิษฐ์ เลียงประสิทธิ์

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

คณะกรรมการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาศึกษา รวบรวมประเด็นปัญหา รวมถึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ เว้นแต่หน้าที่และอำนาจในการสอบหาข้อเท็จจริง แล้วให้คณะอนุกรรมการรายงานผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการทราบเป็นระยะ และจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๖ คณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. นายสุรพงษ์ กองจันทึก	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
๔. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์	อนุกรรมการ
๕. นางเจริญ เรียวแรง	อนุกรรมการ
๖. นางอาภรณ์ สาราคำ	อนุกรรมการ
๗. นายธีระวุฒิ สัมมาทรัพย์	อนุกรรมการ
๘. นายกรวีร์ สาราคำ	อนุกรรมการ
๙. นายชนภัทร นันทกาวงค์	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวพัชรอรุณ หลินวรัตน์	อนุกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ได้จัดให้มีการประชุม จำนวน ๑๐ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑	วันพุธที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๒	วันพุธที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๓	วันพุธที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๔	วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๕	วันพุธที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๖	วันพุธที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๗	วันพุธที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒
ครั้งที่ ๘	วันพุธที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓
ครั้งที่ ๙	วันพุธที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๓
ครั้งที่ ๑๐	วันพุธที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

๒.๒ คณะอนุกรรมการทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย ข้อมูลเชิงสถิติ กฎหมายต่าง ๆ และใช้วิธีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ การเสวนากับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่จริง การเดินทางไปศึกษาดูงาน และเสนอข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อให้เชิญผู้แทนหน่วยงานเข้าร่วมประชุม ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติให้เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล และข้อคิดเห็นประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นายชยกฤต พินศิริ

ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดตาก

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) นายวัลลภ พิสุทธิพิเชฐ

ผู้อำนวยการส่วนจัดการพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า

(๒) นายปัญญา ถนอมทรัพย์

ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๔ (ตาก)

(๓) นายพลวีร์ บูชาเกียรติ

หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มาง

(๔) นายธรรมรัตน์ โนภาส

นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ

๒) กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

นายชุตติเดช มีจันทร์

รองผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

๓) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๑) นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

(๒) นางสาวสุดาวดี ทวีไพศาล

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

๔) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

(๑) นายอภิรักษ์ ธรรมเสนา

รักษาการหัวหน้ากลุ่มงานสื่อสารความรู้
และเครือข่ายสัมพันธ์

(๒) นางสาวนิชาภา อินทะอุต

นักวิชาการ

๕) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(๑) นายวุฒิชัย แก้วอารีลักษณ์

ผู้อำนวยการกองบริการลูกค้า ฝ่ายวิศวกรรม
และบริการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต ๒

(ภาคเหนือ) จังหวัดพิษณุโลก

(๒) นายเผด็จ ไชยมงคล

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองโครงการ (กฟภ.)

(๓) นายกันต์รัฐพัศ เจริญพันธ์

หัวหน้าแผนกโครงการ ๒ (กฟภ.)

(๔) นายสายหยุด เรืองฉาย

หัวหน้าแผนกบริการและงานธุรกิจ

(๕) นายปวิช ถาวร

หัวหน้าแผนกบริการลูกค้าการไฟฟ้า

ส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สอด

(๖) นายขจรศักดิ์ รักดีมีชัย

วิศวกรระดับ ๔ กองโครงการ

๖) ผู้เชี่ยวชาญ

(๑) นายชูพนิจ เกษมณี

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(๒) นายประเสริฐ ตระกูลการศุภกร

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(๓) นายศักดิ์ดา แสนมี

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(๔) นางสุนี ไชยรส

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(๕) นายสุวิทย์ แสนยากุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๖) นายอนันต์ ดนตรี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๗) นายธรรมศกร พันธารีกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๘) รองศาสตราจารย์ปานใจ ธารทัศนวงศ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๒.๓ คณะกรรมการได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับปัญหาที่อยู่อาศัยที่ทับซ้อนกับเขตพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อรับฟังปัญหา พบปะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ๕ ชนเผ่า และรับทราบข้อมูลและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับราษฎรบนพื้นที่สูง รวมถึงศึกษาแนวทางการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๒.๓.๑ อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒

๒.๓.๒ พิพิธภัณฑ์เรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง อำเภอเมือง และสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓

๒.๔ คณะกรรมการ ได้จัดการเสวนา จำนวน ๑ ครั้ง คือ โครงการเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” ณ ห้องประชุมนรสิงห์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์...ที่เราอยากเห็น” และ “ผลกระทบจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒”

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ได้กำหนดกรอบการพิจารณาศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย และศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง

จากการพิจารณาศึกษาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการศึกษาของคณะกรรมการ สรุปได้ ดังนี้

ชนเผ่าพื้นเมือง (Indigenous Peoples) เป็นกลุ่มชนที่มีอัตลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันและใกล้ชิดกับธรรมชาติอย่างแนบแน่น มีการดำรงชีวิตที่เน้นระบบการผลิตเพื่อยังชีพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระบบการขัดเกลาทางสังคมและการบ่มเพาะจากฐานวัฒนธรรมจนกลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ต่อมาเมื่อมีนโยบายรวมกลุ่มและหลอมรวมกลายเป็นประชากรของรัฐ ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายการพัฒนาประเทศที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก มีผลทำให้ตัวตนและอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองเริ่มสูญหาย และยังเป็นการลดทอนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตน และให้สาธารณชนเกิดการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นเมืองที่ส่งเสริมให้ชนเผ่าพื้นเมืองอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจ

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย” ประกอบกับ คำแถลงนโยบายของรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ในข้อที่ ๓. การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม (๓.๔) สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลาย ในลักษณะ พหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน โดยสนับสนุนการเรียนรู้อาณาเขตต่างประเทศควบคู่กับการส่งเสริม สร้างสรรค์งาน ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก โดยได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในนโยบาย แรงด่วน คือ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นหนึ่งในกฎหมายในหมวด ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนด้วย

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง บัญญัติว่า “...ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสม กับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป...” นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟู วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีผลบังคับใช้มาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองทั้งหมด จึงควรที่จะมีการทบทวนรวมถึงการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การนำเสนอให้มี กฎหมายขึ้นมา หรือมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง รวมไปถึงการยกย่องกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์ วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ และในส่วนภาคประชาชนโดยสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ก็ได้เคยร่างพระราชบัญญัติ สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. เสนอต่อรัฐบาลแต่ยังไม่ผ่านการพิจารณา ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลไก ของรัฐ ๓ ประการ คือ (๑) กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ตามนโยบายของรัฐบาล (๒) มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และ (๓) ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมือง แห่งประเทศไทย พ.ศ. ดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญและรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเร่งด่วนและวางมาตรการ ในการดำเนินการต่อไป

ประกอบกับปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองโดยตรง ที่รัฐบาลต้องสร้างความเข้าใจ และรับฟังประชาชนให้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้ โดยเฉพาะการถูกดำเนินคดี การถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ ความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่ รวมถึงกรอบระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบรังวัดพื้นที่ทำกินกับพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความซับซ้อน ต้องใช้เวลามากกว่า ๒๔๐ วันตามกฎหมาย จะเห็นว่าประชาชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีวิต ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึง จัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับ

สภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการ
แก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมาย
ได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง...” รัฐบาลควรที่จะชะลอการบังคับใช้กฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้
ในบางส่วน และควรที่จะมีการสร้างความเข้าใจ ลดภาระและให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องนี้อย่างเพียงพอ
เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มี
ความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ได้เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
ในระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ เพื่อรับฟังปัญหาและพบปะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จำนวน
๕ ชนเผ่า (ม้ง ปกาเกอญอ ลีซู เมี่ยน อาข่า) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีราษฎร์อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
และศึกษาดูงานในพื้นที่พบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีพื้นที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกินทับซ้อน
หรืออยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ณ บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่ เขตติดต่ออำเภอพบพระและอำเภออุ้มผาง
จังหวัดตาก ลงพื้นที่ศึกษาดูงานทั้ง ๒ หมู่บ้าน (บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่) ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
พื้นที่ทำกินทับซ้อนกับพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งส่งผลกระทบหลายอย่าง ทั้งการพัฒนาระบบคมนาคมและระบบไฟฟ้า
สายหลักที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่อนุรักษ์ และสะท้อนถึงระบบการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่ไม่บรรลุผล คือ
ประชาชนขาดศรัทธาต่อระบบการปกครองเพราะทั้ง ๒ หมู่บ้าน (ประมาณ ๖๐๐ คริวเรือน หรือประมาณ
๓,๐๐๐ คน) ไม่มีผู้ใดออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งแม้แต่คนเดียว

นอกจากนี้ คณะกรรมการกิจการยังได้เดินทางไปศึกษาดูงานด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ในวันที่ ๑๙
มกราคม ๒๕๖๓ ณ ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่และพิพิธภัณฑ์เรียนรู้รัฐบาลบนพื้นที่สูง
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และจัดเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิต
กลุ่มชาติพันธุ์” ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมณรสิงห์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบข้อมูลและรับฟังปัญหาด้านกลุ่มชาติพันธุ์
รวมถึงศึกษาแนวทางการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ หลังจากนั้น
คณะกรรมการได้มีการประชุมเพื่อหารือเรื่องนี้หลายครั้ง รวมถึงการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล
ประกอบด้วย ผู้แทนจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทยและการไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย ซึ่งคณะกรรมการได้ข้อสรุปว่า กฎหมายใหม่ทั้ง ๓ ฉบับ จะส่งผลกระทบต่อ
ความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองเป็นอย่างมาก และขณะเดียวกันกฎหมายโดยตรง
ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะมาทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและกำหนดบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ
สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่มี ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ควรได้รับตามกฎหมาย

ทั้งนี้ คณะกรรมการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจาก
ประเทศไทยยังคงไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองที่ชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรมต่อกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง จึงได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษา
ด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์
และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทาง
ส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลและรายงานการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ
เพื่อพิจารณาต่อไป

๓.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เกิดขึ้นจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ กรณีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ นโยบายหลักด้านที่ ๓ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ๓.๔ สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลาย ในลักษณะพหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควบคู่ไปกับการส่งเสริม สร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

ความเป็นมา พื้นฐาน และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

“กลุ่มชาติพันธุ์” หมายถึง กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทย มาตั้งแต่อดีต มีความแตกต่างด้านต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกัน มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเดียวกัน รวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนรุ่นเก่าสุดคนรุ่นอนาคต

นับตั้งแต่อดีตกลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่ครอบคลุม จำนวน ๖๗ จังหวัด ๕๖ กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ ๖,๑๐๐,๐๐๐ คน จำแนกพื้นที่จากลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ ๔ ลักษณะ คือ

๑) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ “ชนชาวเขา” จำนวน ๑๓ กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เย้า (เมี่ยน) ลีซู (ลีซอ) ลาหู่ (มูเซอ) อาข่า (อีเกอ) ลีว๊ะ ถิ่น ขมุ จินฮ่อ ตองซุ คะฉิ่น และปะหล่อง (ดาลาอั้ง)

๒) กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน ๓๘ กลุ่ม ได้แก่ มอญ ไทยลื้อ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่ ไทยจีน ไทยยอง ไทยหล่า ไทยยวน ภูไท ลาวครั่ง ลาวเงี้ยว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปรง บรู (โซ) โซ่ง โซ (ทะวัง) อีมีปี้ ก่อง กุลา ซอโอจ (ซอจ) กูย (ส่วย) ญัฮกุร (ชาวนบ) ญ้อ โย้ย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม (ญวน) ญอ หมี่ซอ (ปี่ซุ) ซอง กระซอง มลายู กะเลิง และลาวโซ่ง (ไทยดำ)

๓) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในทะเล หรือ “ชาวเล” จำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอูรักละโว้ย

๔) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่ มลาบรี (ตองเหลือง) และซาไก (มันนี)

ตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปีที่ผ่านมา เริ่มจากการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง คือ “ชนชาวเขา” ด้วยสาเหตุสำคัญคือ ความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาเสียดิน ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย และการลดอัตราการเพิ่มประชากร โดยใช้ “นโยบายรวมพวก” เป็นหลัก เพื่อให้ชนชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่ดีและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีการตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ในปี ๒๕๐๒ และต่อมาได้บรรจุเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๒๙)

ในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงเรียกชนชาวเขาว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา” พระองค์ได้พระราชทานความช่วยเหลือในการสงเคราะห์และพัฒนาในด้านการศึกษาดังแต่ปี ๒๕๐๖ เป็นต้นมา และในปี ๒๕๑๒ มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวง” ขึ้นเพื่อช่วยเหลือชนชาวเขาในด้านมนุษยธรรม แก้ไขปัญหาเสียดิน การส่งเสริมการทำการเกษตรที่ถูกต้องและเพื่อ

การจัดตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นหลักแหล่งและช่วยรักษาป่า ต่อมาได้มีกิจกรรมดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือชนชาวเขาและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ตามแนวพระราชดำริอีกหลายโครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศถึงปัจจุบัน

การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงของรัฐ ได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ และวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ เรื่อง นโยบายแก้ไขความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด มุ่งเน้นในการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การสำรวจสถานะบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และการแก้ไขปัญหาเสียดิน โดยมีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นรับผิดชอบ มีการสำรวจข้อมูลชุมชนพื้นที่สูงตามมติคณะรัฐมนตรีในปี ๒๕๓๖ จัดทำแผนแม่บทในระดับชาติและระดับจังหวัด และมีการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่จากการปฏิรูประบบราชการในปี ๒๕๔๕ โครงสร้างงานบริหารงานของหน่วยงานต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ขาดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเป็นงานประจำปกติ ในขณะที่การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวมยังไม่หมดไปทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รวมตัวกันเรียกร้องเรื่องสัญชาติ การย้ายถิ่นและการแก้ไขปัญหาเสียดินตามปณิธานสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญมากที่รัฐเปิดให้กลุ่มชาติพันธุ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตนเองแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่ม และยังคงเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหาร จึงควรมีการยกระดับศักดิ์ของกฎหมายเป็นระดับพระราชบัญญัติเพื่อให้มีขอบเขตครอบคลุมมากขึ้นด้วย

จากการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์โดยรวมในช่วง ๕ ทศวรรษที่ผ่านมา จนกระทั่งก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะส่งผลให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการบริหารจัดการที่หลากหลายขาดความชัดเจน ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์จึงยังคงอยู่ โดยเฉพาะเรื่อง การกำหนดสถานะบุคคล การจัดตั้งถิ่นฐานถาวรและการได้รับการยอมรับ รวมทั้งยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาที่หน่วยต่าง ๆ กำหนดขึ้นยังหลากหลายขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒ ข้อมูลทางวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

ผลการศึกษาทางวิชาการจากสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนและจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมือง

นอกจากปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน หลักว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๔ ฉบับ ของสหประชาชาติ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จะมุ่งหมายคุ้มครองสิทธิของคนทุกคน รวมทั้งชนเผ่าพื้นเมืองทุกชนเผ่าในโลกแล้วยังมีประเพณีระหว่างประเทศในรูปแบบของปณิธานและสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมายที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของชนเผ่าพื้นเมือง^๑ เป็นการเฉพาะไว้ด้วย ได้แก่

^๑ ศราวุฒิ ประทุมราช. ข้อกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชนเผ่าในประเทศไทย. สมาคมศูนย์รวม การศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (IMPECT). ๒๕๔๘

๓.๒.๑ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples : UNDRIP)

ตามปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะให้เกิดความเคารพและส่งเสริมสิทธิอันติดตัวมาแต่กำเนิดของชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งได้มาจากโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และจากวัฒนธรรม ประเพณีทางจิตวิญญาณ ประวัติศาสตร์และปรัชญาของตน โดยเฉพาะสิทธิเหนือที่ดิน เขตแดน และทรัพยากรของตน

มาตรา ๑ ชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิที่จะได้รับความพึงใจอย่างเต็มที่ ทั้งในฐานะส่วนรวมและปัจเจกบุคคล ในสิทธิมนุษยชนทั้งปวงและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตามที่ได้รับการรับรองในกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

มาตรา ๒ ชนเผ่าพื้นเมืองและบุคคลที่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองมีเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกับกลุ่มคนและบุคคลอื่น ๆ และมีสิทธิที่จะใช้สิทธิของเขาโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะบนพื้นฐานของความเป็นชนเผ่าพื้นเมืองโดยการกำเนิดหรือโดยอัตลักษณ์ของตน

มาตรา ๓ ชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิในการกำหนดตนเองโดยเหตุแห่งสิทธินั้น พวกเขามีอิสระที่จะกำหนดสถานภาพทางการเมืองและดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนได้อย่างอิสระ

มาตรา ๔ ชนเผ่าพื้นเมือง ในการใช้สิทธิในการกำหนดตนเอง มีสิทธิในความเป็นอิสระ หรือในการปกครองตนเอง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายใน และกิจการในท้องถิ่นของตน รวมทั้งวิธีและแนวทางในการสนับสนุนทางการเงินแก่หน่วยกิจกรรมอันเป็นอิสระของตน

มาตรา ๕ ชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิที่จะดำรงรักษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อันมีลักษณะเฉพาะของตน ในขณะที่ยังคงรักษาสิทธิในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในชีวิตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของรัฐ ตามที่พวกเขาเลือก

๓.๒.๒ สนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง วัฒนธรรม และประเพณี

สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง เป็นหลักการที่สำคัญหลักการหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ที่สหประชาชาติได้รับรองสิทธินี้ หลักการและสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง ทั้งทางด้านสิทธิทางวัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชแก่ประเทศและประชาชาติที่ตกอยู่ใต้อาณานิคม (Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples)

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ (ค.ศ. ๑๙๖๐) สมัชชาสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชแก่ประเทศและประชาชาติที่ตกอยู่ใต้อาณานิคม (Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples) ตามข้อมติที่ ๑๕๑๔ ปฏิญญานี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเองกับสิทธิมนุษยชน

บทบัญญัติข้อที่ ๑ ของปฏิญญานี้กล่าวว่า “การที่ประชาชนกลุ่มใดต้องอยู่ภายใต้การปกครอง การครอบงำ และการแสวงหาประโยชน์โดยต่างชาติถือเป็นการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและขัดกับกฎบัตรสหประชาชาติ” อย่างไรก็ตาม ปฏิญญาได้อ้างถึงการปกครองแบบอาณานิคมหลายครั้ง ปฏิญญาจึงเป็นการโยงสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเองกับการเป็นอิสระจากการปกครองภายใต้อาณานิคมเป็นหลัก ปัญหาที่ยังเป็นเรื่องขัดแย้งกัน คือ ปฏิญญาไม่ได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับปัญหาการแยกเป็นรัฐอิสระ (secession) และการปกป้องบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐ ซึ่งเพิ่งมีการตีความกันเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐)

ใน ค.ศ. ๑๙๗๐ สมัชชาสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาว่าด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสัมพันธไมตรีและความร่วมมือระหว่างรัฐตามกฎหมาย (Declaration of Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations) ตามข้อมติที่ ๒๖๒๕ ซึ่งถือเป็นเอกสารที่กล่าวถึงปัญหา “สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเองและบูรณภาพแห่งดินแดน” ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ในวรรคอารัมภบทของปฏิญญานี้ ได้ยอมรับเอาหลักการทั้งสองที่ขัดแย้งกันมาบรรจุไว้คือ “โดยเชื่อมั่นว่า การทำให้ประชาชาติใดต้องขึ้นต่อชาวต่างชาติ หรือถูกครอบงำ หรือถูกแสวงหาประโยชน์จากชาวต่างชาติ ถือเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ”

“โดยเชื่อมั่นว่า หลักการของสิทธิที่เท่าเทียมกันและสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเองของประชาชนมีส่วนอย่างสำคัญต่อกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบัน และการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างรัฐต่าง ๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพหลักการของอธิปไตยที่เสมอภาคกัน”

“โดยเชื่อมั่นว่า ผลที่เกิดจากความพยายามที่จะก่อความขัดแย้งกันต่อเอกภาพของชาติหรือบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐหรือประเทศ ทั้งในบางส่วนหรือทั้งหมด หรือความเป็นเอกราชทางการเมืองนั้น ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ”

๓.๒.๓ สนธิสัญญาเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติ

๑) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination) หรือ ICERD

สมัชชาองค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญานี้ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๘ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๒ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี เมื่อเดือน มกราคม ๒๕๔๖

คำจำกัดความของการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

ในอนุสัญญานี้ คำว่า “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” หมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือกใด ๆ ที่มีต่อเผ่าพันธุ์ สีผิว การสืบสายโลหิต ชาติ หรือความเป็นชนกลุ่มน้อย โดยมีจุดประสงค์เพื่อจะทำให้เป็นโมฆะหรือลดคุณค่าในการได้รับการยอมรับ การได้ประโยชน์หรือการกระทำใด ๆ บนพื้นฐานของความเสมอภาคของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตโดยเปิดเผยในทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือในทางอื่นใด ๆ

ดังนั้น คำจำกัดความของคำว่า การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ประกอบด้วย เผ่าพันธุ์และสีผิว สายโลหิต และชาติ และความเป็นชนกลุ่มน้อย

“เชื้อชาติ” หมายถึง ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งถูกให้คำจำกัดความในสังคม อันเนื่องมาจาก รูปร่าง หน้าตา สีผิวเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะนี้

สายโลหิตหรือการสืบเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์ใด หมายถึง กลุ่มในสังคม ที่ได้รับคำจำกัดความ อันเนื่องมาจากภาษา วัฒนธรรม หรือประวัติศาสตร์ สัญชาติ และการสืบเชื้อสายมาจากชนกลุ่มน้อย เป็นการกำหนดรากฐานของความสำนึก ปัญหาที่สำคัญ คือ บุคคลหนึ่งถูกมองว่าแตกต่าง อันเนื่องมาจาก รูปร่าง ลักษณะ สังคม และวัฒนธรรมโดยบุคคลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว คือ การที่บุคคลอื่นตัดสิน “ชาติพันธุ์ของอีกบุคคลหนึ่ง”

สาระสำคัญ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบประกอบด้วย วรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ ๒๕ ข้อ แบ่งได้เป็น ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อ ๑ - ข้อ ๗ กล่าวถึงคำจำกัดความของการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาตินโยบายของรัฐภาคีและการดำเนินมาตรการเพื่อการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ โดยใช้ทั้งมาตรการทางกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และมาตรการทางปกครองที่จำเป็น ซึ่งกฎหมายทั่วไปที่ให้ความสำคัญแก่ความเสมอภาคตามกฎหมายนั้นยังไม่เพียงพอ รัฐควรกำหนดการคุ้มครองและแก้ไขกฎหมายเพื่อต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ รวมทั้งใช้มาตรการทางการศึกษา วัฒนธรรม และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วย การเรียกร้องให้รัฐภาคีทั้งหลาย และองค์การต่าง ๆ “ประณามการโฆษณาชวนเชื่อ” ที่ตั้งขึ้นบนฐานคิดหรือทฤษฎีที่ว่าตนนั้นหรือกลุ่มของตนมีความเหนือกว่าหรือเป็นเผ่าพันธุ์ที่ประเสริฐกว่า ให้รัฐภาคีทั้งหลายใช้มาตรการเพื่อจัดการยุยงปลุกปั่นหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติดังกล่าวทันทีตามหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสิทธิที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ของอนุสัญญาฉบับนี้

ส่วนที่ ๒ ข้อ ๘ - ข้อ ๑๖ กล่าวถึงคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติงาน และการรับเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการ ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในบทที่ ๔ ต่อไป

ส่วนที่ ๓ ข้อ ๑๗ - ข้อ ๒๕ กล่าวถึงกระบวนการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและการแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา

๒) อนุสัญญาต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางการศึกษา (Convention against Discrimination in Education ๑๙๖๐)

การเลือกปฏิบัติทางการศึกษา หมายถึง การกีดกัน การจำแนก การจำกัด หรือการเลือกที่รักมักที่ชัง ปฏิบัติต่อผู้เรียนหรือนักเรียนโดยไม่เท่าเทียมกันทั้งโดยอาศัยความแตกต่างในด้านสีผิว ศาสนา ความเชื่อ อายุ เพศ ภาษา เชื้อชาติ ความคิดเห็นทางการเมืองหรือด้านอื่น ๆ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานภาพทางสังคมที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดแย้งต่อหลักการที่ประกาศไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ได้ประกาศรับรองอนุสัญญาต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางการศึกษาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๓ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๐๕ จนถึงกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันแล้ว ๘๙ ประเทศ จุดมุ่งหมายของการประกาศใช้สนสัญญานี้ คือ การเน้นว่า สิทธิในการได้รับการศึกษาถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่รัฐจะต้องมีหน้าที่ในการดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและจัดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ขัดขวางสิทธิในการศึกษาให้หมดไป

อนุสัญญาประกอบด้วยข้อความ ๑๙ ข้อ สารสำคัญของอนุสัญญาอยู่ที่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๑๐ ดังนี้

ข้อ ๑ ระบุหลักการและความหมายของการเลือกปฏิบัติทางการศึกษา

ข้อ ๒ - ข้อ ๓ ว่าด้วยมาตรการที่รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติตามอนุสัญญา เช่น รัฐต้องอนุญาตให้เด็กที่เป็นคนต่างสัญชาติที่อยู่ในเขตของตนต้องได้เข้าถึงการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กของชาติตนเอง

ข้อ ๔ รัฐต้องดำเนินนโยบายหรือใช้วิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน เช่น การจัดการศึกษาขั้นประถมต้นต้องเป็นการจัดแบบให้เปล่าและถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ ควบคุมให้การศึกษาระดับสูงขึ้นมีคุณภาพเท่าเทียมกันในทุกระดับ และต้องจัดการศึกษาเสริมเพิ่มเติมให้แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับเพราะเขาอาจมีความสามารถไม่เท่าเทียมคนอื่น ๆ เป็นต้น

ข้อ ๕ รัฐภาคีเห็นว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน อันนำไปสู่การสร้างสันติในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก รวมทั้งให้เสรีภาพแก่พ่อแม่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

ข้อ ๖ รัฐภาคียอมรับว่าจะให้ความเอาใจใส่อย่างดีที่สุดในการรับรองหลักการด้านการห้ามเลือกปฏิบัติทางการศึกษานี้ และสนธิสัญญาอื่น ๆ ของยูเนสโกที่อาจออกมาภายหลังเพื่อการขจัดการเลือกปฏิบัติทางการศึกษา

ข้อ ๗ - ข้อ ๑๐ เป็นพันธกรณีของรัฐที่รับรองอนุสัญญานี้ จะรายงานผลการปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อองค์การยูเนสโก และหากมีปัญหาที่ต้องถูกบังคับตามอนุสัญญานี้ รัฐยอมรับที่จะให้นำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

๓) อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๑๖๙ ว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่าในประเทศเอกราช ((Convention No. 169) Concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Country)

อนุสัญญานี้รับรองโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๒ ซึ่งได้ปรับปรุงเนื้อหาจากอนุสัญญาและข้อเสนอแนะว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๓๔ และจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีประเทศต่าง ๆ ได้เข้าเป็นภาคีแล้ว ๑๔ ประเทศ

หลักการของอนุสัญญานี้ คือ การยอมรับว่าชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่าจะต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับสิทธิตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติซึ่งในยุคปัจจุบันกฎหมายระหว่างประเทศที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ได้รับการพัฒนาไปจากเดิม มีความก้าวหน้าอย่างมากมาย จึงต้องมีการคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองเป็นพิเศษ เพราะเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศที่ชนเผ่าพื้นเมืองอยู่นั้นแตกต่างจากสังคมโดยรวมของสังคมส่วนใหญ่ในชาติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญา รัฐภาคีต้องปรึกษาหารือกับประชาชนที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาเป้าหมายที่จะทำให้ประชาชนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมอย่างเสรีในการตัดสินใจจัดตั้งสถาบันและดำเนินการบริหารและจัดตั้งหน่วยต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทางการเมือง โครงการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพวกเขา โดยรัฐจะต้องเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดสถาบันดังกล่าวทั้งการส่งเสริม ความคิดริเริ่ม การจัดหาแหล่งทุน และทรัพยากรทั้งหลายที่ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองสามารถดำเนินการกับวิถีชีวิตตนเองได้

สาระสำคัญของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๖๙

อนุสัญญานี้ประกอบด้วยคำปรารภและเนื้อหา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๑๐ หมวด ๔๔ ข้อ ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อ ๑ - ข้อ ๑๒ กล่าวถึงหลักการทั่วไปของอนุสัญญาที่มุ่งคุ้มครองชนพื้นเมืองและชนเผ่าในประเทศเอกราชและหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริม พัฒนา สร้างการมีส่วนร่วมให้ชนเผ่าเพื่อให้สามารถกำหนดวิถีชีวิตตนเอง โดยห้ามเลือกปฏิบัติ

หมวดที่ ๒ ข้อ ๑๓ - ข้อ ๑๙ ว่าด้วยที่ดิน กล่าวถึงสิทธิในที่ดิน การฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในที่ดิน การดำเนินกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเป็นสิทธิที่ต้องได้รับการคุ้มครอง รัฐต้องเคารพและให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อวัฒนธรรม คุณค่าทางจิตวิญญาณของชนเผ่า การเวนคืน การดำเนินโครงการพัฒนาในที่ดิน การอพยพโยกย้าย การใช้มาตรการทางกฎหมายในที่ดินที่อยู่ในความครอบครองหรืออยู่ในพื้นที่ของชนเผ่าพื้นเมืองต้องปรึกษาหารือและให้ชนเผ่ามีส่วนร่วม

หมวดที่ ๓ ข้อ ๒๐ ว่าด้วยการจ้างงาน ห้ามมีการเลือกปฏิบัติต่อชนเผ่าพื้นเมืองในการจ้างงาน การทำงาน การดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ กฎต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงาน ต้องอธิบายให้ชนเผ่าเข้าใจ

หมวดที่ ๔ ข้อ ๒๑ - ข้อ ๒๓ ว่าด้วยการฝึกอบรมงานฝีมือและอุตสาหกรรมท้องถิ่น ต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และการมีส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมือง

หมวดที่ ๕ ข้อ ๒๔ - ข้อ ๒๕ ว่าด้วยการประกันสังคม และสุขภาพ ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ

หมวดที่ ๖ ข้อ ๒๖ - ข้อ ๓๑ ว่าด้วยการศึกษาและจุดมุ่งหมายของสื่อการศึกษา การจัดการศึกษาโดยรัฐเพื่อชนเผ่าพื้นเมืองต้องดำเนินการโดยการคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชนเผ่าที่มีวิถีแตกต่างจากสังคมใหญ่ของประเทศ

หมวดที่ ๗ - หมวดที่ ๑๐ ข้อ ๓๒ - ข้อ ๔๔ เป็นเรื่องการบริหารจัดการ การเสริมสร้างความร่วมมือและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการรับรองอนุสัญญา

๓.๒.๔ สนธิสัญญาเกี่ยวกับสถานภาพของสตรี

แม้ว่าจะได้มีการคุ้มครองสิทธิสตรีในฐานะเป็นสิทธิมนุษยชนไว้แล้วในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ปรากฏในสนธิสัญญาหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองสิทธิในการสมรสและการสร้างครอบครัวไว้ในข้อ ๑๖ หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ก็ได้มีบทบัญญัติเช่นเดียวกันไว้ในข้อ ๒๓ และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขจัดการเลือกปฏิบัติในการสมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ในข้อ ๑๖ เป็นต้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมในบางประเทศ เช่น ในกรณีอายุขั้นต่ำของการทำการสมรส การคลุมถุงชน หรือการบังคับให้มีการสมรสโดยที่ทั้งคู่ไม่มีโอกาสได้เลือกคู่ครองได้โดยสมัครใจ เป็นเหตุให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแต่งงานและการสร้างครอบครัว รวมถึงสิทธิในการถือสัญชาติของหญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ จึงได้นำสาระสำคัญของสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการสมรส ๒ ฉบับมารวบรวมไว้เพื่อการศึกษาต่อไป

๑) อนุสัญญาว่าด้วยการยินยอมพร้อมใจสมรส อายุขั้นต่ำของการสมรส และการจดทะเบียนสมรส (Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration Marriages) อนุสัญญาฉบับนี้ได้รับรองโดยมติสมัชชาสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๕ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๐๗

เนื้อหาของอนุสัญญามีเพียง ๑๐ ข้อ ใจความสำคัญอยู่ที่ข้อ ๑ - ข้อ ๓ ที่มุ่งหมายให้การแต่งงานต้องมีการยินยอมพร้อมใจของคู่สมรสอย่างแท้จริง โดยต้องให้ทั้งคู่เปล่งวาจาต่อหน้าสาธารณะต่อหน้าพยานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการทำพิธี และถูกบัญญัติไว้โดยกฎหมาย โดยเฉพาะการที่รัฐที่รับรองสนธิสัญญานี้ต้องบัญญัติอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ในกฎหมาย ซึ่งห้ามทำการสมรสหากคู่สมรสมีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจะเป็นอย่างอื่นและอนุญาตให้ทำการสมรสได้ด้วยเหตุผลที่จำเป็นอย่างจริงจัง นอกจากนี้การสมรสที่สมบูรณ์ต้องได้รับการจดทะเบียนโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

๒) อนุสัญญาว่าด้วยสัญชาติของสตรีที่ได้สมรส (Convention on the Nationality of Married Women)

อนุสัญญาฉบับนี้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๐๑ มุ่งคุ้มครองสัญชาติของหญิงที่ทำการสมรสกับชายต่างสัญชาติ โดยบัญญัติว่า การแต่งงานนั้นไม่เป็นเหตุให้สัญชาติของหญิงเปลี่ยนแปลงไปตามสัญชาติของสามี หรือหากสามีได้แปลงสัญชาติในภายหลัง ก็ไม่ทำให้หญิงที่เป็นภรรยาต้องได้รับ

สัญชาติตามสามิโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ การที่สามิสมัครใจได้รับสัญชาติอีกสัญชาติหนึ่งในภายหลังหรือการสละสัญชาติใดที่ได้รับมาแล้วก็ไม่กระทบกระเทือนต่อสัญชาติของภรรยา แต่หากว่าภรรยาที่แต่งงานกับสามิที่มีสัญชาติต่างกันร้องขอเพื่อแปลงสัญชาติตามสามิ โดยอาศัยกระบวนการพิเศษที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของเกณฑ์การได้รับสัญชาติทั่ว ๆ ไปแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้อยู่ในสายตาของฝ่ายความมั่นคงได้

๓.๒.๕ สนธิสัญญาเกี่ยวกับคนไร้รัฐ

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของชนเผ่าในประเทศไทย คือ การที่ชนเผ่าไม่ได้รับสัญชาติไทย เพียงเพราะเดินทางไประหว่างพรมแดนไทย - พม่า หรือ ไทย - ลาว อันเป็นการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่โบราณในการประกอบอาชีพและเป็นวิถีชีวิตของชนเผ่า ทำให้เกิดปัญหว่าบุคคลนั้นหรือกลุ่มนั้นถือสัญชาติของประเทศใด หรือเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก เมื่อไม่มีรัฐใดยอมรับว่าบุคคลนั้นเป็นคนของรัฐตน บุคคลนั้นจึงกลายเป็นคนไร้รัฐ อย่างไรก็ตาม บุคคลเหล่านี้ก็ยังได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในที่นี้จะขออธิบายสนธิสัญญา ๒ ฉบับ พอสังเขป

๑) อนุสัญญาเกี่ยวข้องกับสถานะของบุคคลไร้รัฐ (Convention relating to the Status of Stateless Persons)

อนุสัญญานี้ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๙๗ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๐๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีประเทศต่าง ๆ ๕๓ ประเทศเข้าเป็นภาคีแล้ว สนธิสัญญานี้มุ่งหมายคุ้มครองบุคคลที่กฎหมายของรัฐใดไม่ยอมรับบุคคลนั้นเป็นคนของรัฐนั้น อันขัดต่อหลักการ ๒ ประการที่สนธิสัญญานี้รับรอง คือ การที่รัฐไม่ยอมรับให้ถือสัญชาติเท่ากับเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ไร้รัฐนั้น และหลักการของสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปคือการที่บุคคลจะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นกำเนิด ดังนั้น สนธิสัญญานี้เรียกร้องให้รัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐอย่างเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ เพื่อให้พวกเขามีชีวิตรอด เช่น ต้องให้มีเสรีภาพในการปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเสรี มีสิทธิที่จะฟ้องร้องคดีต่อศาล ได้รับการศึกษาและความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ได้รับการจ้างงานหรือสามารถทำงานด้วยตนเอง คนไร้รัฐอย่างน้อยต้องได้รับการปฏิบัติจากรัฐ ไม่ต่างจากคนต่างชาติที่มีสถานภาพเดียวกันที่อยู่ในรัฐนั้น และประการสุดท้ายรัฐภาคีต้องให้คนไร้รัฐมีสิทธิในการติดต่อสื่อสารกับเลขาธิการองค์การสหประชาชาติเพื่อการส่งเรื่องร้องเรียนได้

๒) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของบุคคลที่ถือเป็นชนส่วนน้อยของชาติหรือชนกลุ่มน้อยทางภาษา ศาสนา หรือชาติพันธุ์ (Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities)

ปฏิญญานี้ได้รับการรับรองจากสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๕ มุ่งคุ้มครองสิทธิของชนกลุ่มน้อยในประเทศที่มีทั้งชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่าหากรัฐรับรองสิทธิมนุษยชนตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญานี้ จะส่งผลต่อความมั่นคงทางด้านสังคมและการเมืองให้แก่รัฐนั้นอย่างเต็มที่

เนื้อหาประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน ๙ ข้อ

ข้อ ๑ เรียกร้องให้รัฐปกป้องอัตลักษณ์ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมที่มีอยู่ในชาติของตน โดยการสร้างเงื่อนไขเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการส่งเสริมอัตลักษณ์ดังกล่าว และรับรองบทบัญญัติทางกฎหมายและเครื่องชี้วัดอย่างอื่นเพื่อการบรรลุการคุ้มครองชนกลุ่มน้อยตามที่ระบุไว้ในปฏิญญา

ข้อ ๒ ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการใช้หรือดำเนินการตามวัฒนธรรม อาชีพ ปฏิบัติ ตามความเชื่อทางศาสนา ใช้ภาษาของตน ทั้งเป็นการใช้ในบ้าน ในครอบครัว และใช้ในที่สาธารณะโดยเสรี ห้ามการรบกวนหรือห้ามมีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม ตามวัฒนธรรม ศาสนา สังคม เศรษฐกิจและการใช้ชีวิตปกติ มีเสรีภาพในการสมาคม รวมกลุ่ม สามารถติดต่อ สมาชิกภายในกลุ่มที่มีภาษา ศาสนา วัฒนธรรมเดียวกันในประเทศได้อย่างเสรี หรือแม้แต่ติดต่อสัมพันธ์กับ ชนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมเดียวกันข้ามพรมแดนประเทศที่ตนอยู่ได้

ข้อ ๓ ชนกลุ่มน้อยสามารถใช้สิทธิตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาด้วยตนเอง หรือร่วมกับ คนอื่นในชุมชนเดียวกัน หรือร่วมกับกลุ่มชนอื่น ๆ ได้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และจะต้องไม่มีการให้สิทธิพิเศษ แก่ชนกลุ่มน้อยเพื่อให้ได้รับสิทธิ หรือไม่ต้องได้รับสิทธิ นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในปฏิญญา

ข้อ ๔ เมื่อได้รับการร้องขอจากสหประชาชาติ รัฐจะต้องสร้างตัวชี้วัดว่าชนกลุ่มน้อย ได้รับผลจากการปฏิบัติตามปฏิญญาอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้รับความเสมอภาคตามกฎหมาย อย่างเต็มเปี่ยมทั้งด้านการใช้ภาษาพูด การศึกษาเพื่อความเข้าใจความเป็นมาในประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของชนกลุ่มน้อยเอง

ข้อ ๕ นโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของประเทศที่ได้วางแผนและดำเนินการตามแผน ควรให้ชนกลุ่มน้อยได้รับทราบด้วย

ข้อ ๖ และข้อ ๗ เป็นเรื่องการสร้างความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสพการณ์ ในการส่งเสริมสิทธิที่ได้รับรองไว้ในปฏิญญา

ข้อ ๘ และข้อ ๙ เป็นเรื่องการห้ามตีความสิทธิตามที่ปรากฏในปฏิญญานี้ ไปในทางที่เป็นโทษต่อชนกลุ่มน้อยหรือไม่เป็นไปตามหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

๓.๓ ข้อมูลจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

คณะกรรมการได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวนี้ โดยได้เชิญผู้แทนจากกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมาให้ ข้อมูลแต่ก็ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะติดขัดในปัญหาด้านข้อกฎหมาย ประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะมาทำหน้าที่คุ้มครองวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และรากเหง้าทางวัฒนธรรมของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่มี จึงได้มอบหมายให้คณะกรรมการ ดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบ

๓.๓.๑ การเดินทางไปศึกษาดูงาน ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ณ จังหวัดตาก

๑) การรับฟังปัญหาและพบปะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จำนวน ๕ คนเผ่า (ม้ง ปกาเกอะญอ ลีซู เมี่ยน อาข่า) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การเดินทางไปศึกษาดูงานในครั้งนี้มีแกนนำกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ได้สลับกันขึ้นมา นำเสนอประเด็นปัญหาให้คณะกรรมการได้รับทราบ โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดตาก (นายชุตินทร มีจันทร์) พร้อมหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่มาให้การต้อนรับและร่วมรับฟังปัญหาจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประเด็น ปัญหาที่ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) ปัญหาที่ดินทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา และตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งอยู่ในเขตการดูแลของกองทัพอากาศที่ ๓ โดยกองทัพอากาศที่ ๓ ได้เข้าพื้นที่จากกรมป่าไม้ เป็นระยะเวลา ๓๐ ปี สำหรับประชาชนที่ย้ายออกมาจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ทุ่งใหญ่นเรศวร)

เพื่อกันพื้นที่ให้เป็นมรดกโลก แต่ประชาชนไม่มีเอกสารแสดงสิทธิจึงไม่สามารถนำไปขออนุญาตปลูกพืชบางชนิดได้ เช่น กล้วยง ประชาชนจึงต้องการเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินทำกิน (ไม่ใช่แปลงรวม ต้องการแยกเป็นรายบุคคล) เพื่อรับรองสิทธิทำกิน และพื้นที่เหล่านี้บางส่วนเกิดการทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาก่อน แต่มีการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ (ป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวน) ครอบคลุมทั้งหมด จึงควรที่มีการแบ่งแยกให้ชัดเจน

(๒) ปัญหาด้านการคมนาคมเข้าพื้นที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย เพราะพื้นที่ดังกล่าว อยู่ในเขตอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงประชาชน ไม่สามารถสร้างเส้นทางเข้าไปในพื้นที่ได้ ทั้งที่มีงบประมาณในการดำเนินการ และหากมีการก่อสร้างถนน โดยไม่ได้รับอนุญาตจะถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีทันที ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการปิดกั้นศักยภาพของพื้นที่ หรือของชุมชน

(๓) ปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม ประชาชนมีความเข้าใจว่าถูกเลือกปฏิบัติ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่เข้าตรวจค้นหรือเข้มงวดกวดขันกับประชาชนเฉพาะบางพื้นที่ เท่านั้น ได้แก่ ตำบลรวมไทยพัฒนาและตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นพิเศษ ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ไม่ได้ถูกกวดขันจับกุมเช่นเดียวกับประชาชนที่อยู่อาศัยในเขต ๒ ตำบลนี้

(๔) ปัญหาค่าครองชีพที่มาจากเลขที่บ้านชั่วคราว ที่เสียค่าไฟฟ้ามากกว่าอัตรา ที่เก็บจากเลขที่บ้านทั่วไป ทั้งที่กระทรวงมหาดไทยสามารถให้เลขที่บ้านทั่วไปได้เลย เพราะเป็นที่อยู่อาศัยถาวรจริง ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยที่อยู่ระหว่างการขออนุญาตก่อสร้าง ซึ่งเลขที่บ้านเหล่านี้เจ้าบ้านไม่จำเป็นต้องมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

(๕) ปัญหาพืชผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ ภาครัฐควรเร่งแก้ไขภาวะพืชผลทางการเกษตรตกต่ำและควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีจำนวนอยู่เท่าเดิมแต่ได้รับผลผลิต หรือผลตอบแทนที่มากขึ้น มิเช่นนั้นภาครัฐเองต้องต่อสู้กับราษฎรที่ถูกล้างพื้นที่อนุรักษ์มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะประชาชน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

(๖) ปัญหาศูนย์พักพิงบ้านอุ่มเปี่ยม มีการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงในอ่างเก็บน้ำ ที่ประชาชนในพื้นที่ใช้สอย ภาครัฐควรมีมาตรการในการแก้ไขให้ชัดเจน

(๗) ปัญหาข้อร้องเรียนขอคัดค้านโครงการขยายเขตประปาจากตำบลพบพระ ไปยังเขตตำบลวาลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพราะได้รับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่

(๘) ปัญหาการขยายเขตพื้นที่อนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ บางส่วนมีการทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของประชาชน ควรมีการกันพื้นที่ให้ชัดเจนเพราะมีประชาชนบางส่วน อยู่มาก่อนที่จะมีการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

๒) การเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีพื้นที่อยู่อาศัยที่ดินทำกินทับซ้อนหรืออยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ณ บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่ เขตติดต่ออำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ลงพื้นที่ศึกษาดูงานทั้ง ๒ หมู่บ้าน (บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่) ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒

การเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาที่ดินทำกิน ที่ทับซ้อนหรืออยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของคณะกรรมการธิการ ได้มีนายอำเภออุ้มผาง และหัวหน้าหน้าเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง และหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ร่วมเดินทางไปรับฟังปัญหา จากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย สรุปได้ ดังนี้

(๑) สถานบริการสาธารณสุขชุมชนร่มเกล้า ๕ ตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่าสถานที่แห่งนี้ยังไม่มีไฟฟ้าที่เป็นระบบไฟฟ้าหลักใช้ ปัจจุบันใช้ไฟฟ้าจากระบบพลังงานสำรอง (กังหันน้ำ) ซึ่งจะมีปัญหาในช่วงฤดูแล้งที่ไม่มีน้ำพัดกังหันปั่นไฟฟ้า ส่วนระบบโซลาร์เซลล์มีไม่เพียงพอ เนื่องจาก

เป็นพื้นที่สูงจะมีหมอกมาปกคลุมเกือบทั้งปี และที่สำคัญบริเวณหมู่บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่ และบริเวณสถานบริการสาธารณสุขไม่มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทำให้การติดต่อสื่อสารล่าช้า เนื่องจากต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่มีคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ที่อยู่ห่างไกล โดยเฉพาะการส่งต่อผู้ป่วยหรือเหตุฉุกเฉินและช่วงเวลาที่มิใช่กระแสไฟฟ้าน้อยสุดคือช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้งจำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้ามากเพื่อเก็บวัคซีนแต่ก็มีไม่เพียงพอ มีเสาไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคผ่านพื้นที่แต่ไม่สามารถนำกระแสไฟฟ้าสายหลักเข้าพื้นที่ได้เพราะติดเงื่อนไขอยู่ในพื้นที่เขตพื้นที่อนุรักษ์ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔ ทำให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไม่สามารถขออนุญาตต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อวางเสาไฟฟ้าสายหลักเข้าหมู่บ้านได้

(๒) โรงเรียนบ้านแม่กลองน้อย อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก บ้านแม่กลองน้อย มีประชากร ๑๗๐ ครัวเรือน มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชนร่เกล้า ๕ ให้การดูแลในเรื่องสาธารณสุข ทั้งโรงเรียน หมู่บ้าน และสถานบริการสาธารณสุข ไม่มีไฟฟ้าสายหลักใช้ ทั้งที่ไฟฟ้าผ่านหมู่บ้านมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้เพียงระบบไฟฟ้าสำรองซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กนักเรียน มีความยากลำบากมาก นอกจากนี้การสร้างถนนเพื่อใช้สัญจรในพื้นที่ประชาชนต้องดำเนินการเองเพราะภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ต้องดำเนินการขออนุญาตสร้างถนนและสาธารณูปโภคต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อน โดยต้องเข้าเงื่อนไขเพื่อการอนุรักษ์ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับกรณีสถานบริการสาธารณสุขชุมชนร่เกล้า ๕ ข้างต้น โดยชุมชนอยู่อาศัยในหมู่บ้านแห่งนี้มาแล้ว ๙๓ ปี จากหลักฐานของกรมสรรพากรที่ประชาชนนำมาแสดง ซึ่งต่อมากกรมสรรพากรได้ยกเลิกการออกเอกสารการจัดเก็บภาษี เมื่อรัฐออกกฎหมายกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ การมีกฎหมายขึ้นมาจัดการในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ดี แต่กระบวนการจัดการตามกฎหมายจะต้องดีด้วย

(๓) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่กลองใหญ่ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก บ้านแม่กลองใหญ่มีประชากรประมาณ ๒,๓๐๐ คน ๔๐๐ กว่าครัวเรือน มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านแม่กลองใหญ่ที่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ปัจจุบันสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก หมู่บ้านไม่มีสถานบริการสาธารณสุข ไม่มีไฟฟ้าสายหลักใช้ การคมนาคมถนนเป็นทางดิน ประชาชนต้องสร้างถนนเองเนื่องจากไม่สามารถขออนุญาตสร้างถนนและขอใช้ไฟฟ้าสายหลักได้ ปัจจุบันจึงเป็นไฟฟ้าที่ใช้จากระบบกังหันน้ำและพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งจะขาดแคลนไฟฟ้าอย่างมากในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้ง โดยหมู่บ้านแม่กลองใหญ่ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกพื้นที่ป่ามาโดยตลอด ทั้งที่มีบางส่วนอยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ จึงควรมีการกันเขตพื้นที่ทำกินกับพื้นที่อนุรักษ์ให้ชัดเจน มีการพัฒนาพื้นที่ให้ใช้พื้นที่น้อย แต่ได้ผลผลิตมากหรือเท่าเดิม และที่สำคัญการคมนาคมสร้างถนน การมีไฟฟ้าสายหลักใช้ และการมีระบบสาธารณสุขจำเป็นเร่งด่วนมากสำหรับที่นี่

๓.๓.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานและการจัดเสวนา ในระหว่างวันที่ ๑๙ -๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ จังหวัดเชียงใหม่

๑) การรับฟังสภาพปัญหาของกลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง ณ ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓

๑.๑ ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูง สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๒๐ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดตาก จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดเลย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชน สรุปลได้ ดังนี้

(๑) ปัญหาด้านสังคม เช่น ความยากจน ยาเสพติด การเข้าถึงสวัสดิการ การขาดสถานะบุคคลทางกฎหมาย สรุปลได้ ดังนี้ (๑) ปัญหาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุข (Well - being) (๒) มีพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหาเสพติดหรือแนวชายแดน สภาพแวดล้อมของชุมชนอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เด็กและเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมถูกชักจูงหรือเลียนแบบการใช้สารเสพติด (๓) การเข้าถึงสวัสดิการสังคม (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, สวัสดิการพื้นฐาน, บริการอื่น ๆ ของรัฐ) โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสวัสดิการสังคม เช่น การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำให้ผู้ประสบปัญหาไม่สามารถเดินทางมาลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ และไม่เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน (ประชาชนเสนอให้ส่งเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร) (๔) มาตรการทวงคืนผืนป่าทำให้ผู้ที่ถูกทวงคืนพื้นที่ทำกินมีที่ทำกินน้อยลงหรือบางครั้งรอบครัวไม่มีที่ดินเหลือให้ทำกิน (๕) ประชาชนและแกนนำชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ (๖) ทักษะคนพื้นราบบางส่วนยังไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ หรือขาดความเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกันแบบ “พหุวัฒนธรรม” (การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม) (๗) ประชาชนบนพื้นที่สูงขาดโอกาสทางการศึกษาการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ เช่น การมีสถานศึกษาหรือแหล่งฝึกอาชีพที่ได้มาตรฐานในพื้นที่หมู่บ้านห่างไกลทุรกันดาร (๘) ไม่มีกิจกรรมเสริมพลังทางสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ เช่น การรวมกลุ่มทางสังคม เพราะพฤติกรรมการค้าชื้อเปลี่ยนไปต้องเข้าสู่ระบบการทำงานที่ต้องแข่งขันรวมถึงกิจกรรมการพัฒนามักตรงกับช่วงเวลาการทำงานของชุมชนทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง (๙) การขาดสถานะบุคคลทางกฎหมาย เช่น นาย ก อาศัยอยู่ที่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีพี่น้องที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน แต่พี่น้องได้รับสัญชาติไทยทั้งหมด แต่นาย ก ไม่ได้รับสัญชาติไทยเนื่องจาก ณ วันที่สำรวจ นาย ก ต้องโทษจำคุก จึงตกสำรวจทำให้ไม่ได้รับสถานะสัญชาติไทย เป็นต้น (๑๐) การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดเป็นช่องทางการจำหน่ายยาเสพติด ค้ามนุษย์ เช่น การขายยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ใน Facebook หรือกลุ่มไลน์ เป็นต้น และ (๑๑) ขาดการให้คุณค่าและพัฒนาศักยภาพผู้นำทางสังคมและอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง

(๒) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ การประกอบอาชีพที่ไม่ยั่งยืน การเข้าไม่ถึงแหล่งทุนภาครัฐ สรุปลได้ ดังนี้ (๑) มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ (เกณฑ์ผู้มีรายได้น้อยตามบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) (๒) การเข้าถึงแหล่งทุนของรัฐมีน้อย (ประชาชนพึ่งพาแหล่งทุนนอกระบบ) (๓) ค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมหรือทุนนิยม เกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่หรือการแข่งขัน เช่น การบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ภาระค่าใช้จ่ายการส่งบุตรเข้าเรียนในเมือง การปลูกพืชเชิงเดี่ยวใช้พื้นที่มากและต้นทุนสารเคมีสูงแต่ราคาผลิตต่ำเกิดหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบหลายแหล่งหนี้ เป็นต้น (๔) การประกอบอาชีพที่ไม่ยั่งยืนหรือไม่มั่นคง เช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว รวมถึงเยาวชนจบปริญญาตรีแต่ไม่มีงานทำหรือมีงานแต่ขาดความมั่นคง และ (๕) บางคนยังขาดความรู้ในการประกอบอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมกับต้นทุนหรือทุนทางสังคมของครอบครัว

(๓) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะที่ถูกต้องหรือมุมมองที่มีต่อพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย สรุปลได้ ดังนี้ (๑) มุมมองที่มีต่อพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง เช่น มุมมองของประชาชนหรือชาวบ้านอยู่อาศัยและทำกินมาก่อนประกาศพื้นที่หวงห้ามของทางราชการ และมุมมองตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกรณีพิสูจน์ได้ว่ามีการบุกรุกโดยผิดกฎหมาย (๒) ชาวบ้านบางส่วนปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมีทางการเกษตรเพื่อมุงรายได้เป็นหลัก โดยขาดจิตสำนึกและขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (๓) บางชุมชนขาดจิตสำนึกและความรู้ด้านการจัดการขยะที่ถูกต้องและการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(๔) ปัญหาด้านวัฒนธรรม สรุปได้ ดังนี้ (๑) เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดความภาคภูมิใจในคุณค่าและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (๒) การนำวัฒนธรรมจากชุมชนเมืองไปใช้ในหมู่บ้านโดยขาดการกลั่นกรอง (๓) การรับรู้และลอกเลียนแบบผ่านสื่อออนไลน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรุนแรงทางครอบครัว และทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมทางเพศในการเสพยาเสพติดทางเพศนำมาสู่พฤติกรรมและการเลียนแบบความรุนแรงทางเพศ การท้องก่อนวัยอันควร และการค้ามนุษย์ และ (๔) บทบาทของผู้นำทางวัฒนธรรม ผู้นำทางจิตวิญญาณ ถูกให้ความสำคัญลดลงแต่เพิ่มสำคัญกับผู้นำทางการ

(๕) ปัญหาด้านการบริหารจัดการตนเองของชุมชน สรุปได้ ดังนี้ (๑) ประชาชนและองค์กรชุมชน ประชาชนยังคงคิดว่าตัวเองเป็นผู้ถูกพัฒนามากกว่าการเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง และชุมชน ประชาชนหรือชุมชนบางส่วนยังไม่ตระหนักรู้ประโยชน์ของการรวมกลุ่มและการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน และชุมชนบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ไม่มีแผนและทิศทางการพัฒนาของตนเองอย่างครอบคลุมทุกมิติ (๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทัศนคติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเห็นชุมชนบนพื้นที่สูงว่าเป็นผู้ถูกพัฒนามากกว่าการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บและพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยจะต้องเป็นผู้จัดเก็บและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการบริหารจัดการตนเองของชุมชน และ “นำผลการวิเคราะห์ชุมชน” ไปใช้ประกอบ “กระบวนการจัดทำแผนชุมชน”

(๖) ปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนหรือมีความซับซ้อนหลายประเด็น สรุปได้ ดังนี้ (๑) บางกลุ่มชาติพันธุ์มีประเพณีลักษณะพิเศษ เช่น การออกรือนคือการตัดขาดจากบ้านเดิม เมื่อเกิดปัญหาการหย่าร้างเมื่อฝ่ายหญิงออกรือนไปแล้วจะไม่สามารถกลับมาอยู่บ้านเดิมกับพ่อแม่หรือครอบครัวเดิมได้ เพราะตามประเพณีถือว่าตัดขาดจากผีเรือนไปแล้ว ทำให้ฝ่ายหญิงมีความยากลำบากในการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก (๒) เด็กยุคสมัยนี้ เนื่องจากโลกก้าวหน้าไปเร็วและไกลมากเด็กเหล่านี้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองบนโลกโซเชียล แต่กลับถูกปล่อยไว้กับผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งไม่สามารถตามทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งการมั่วสุม มีการใช้ความรุนแรงมากขึ้น การท้องก่อนวัยอันควร และการไม่เคารพผู้เฒ่า ยาย ทำให้เกิดปัญหาตั้งแต่ในระดับครอบครัว (๓) ชนเผ่าพื้นเมืองมีมากกว่า ๑๐ กลุ่ม จะต้องมีการขยายกลุ่มเป้าหมายออกไปให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น ชาวเล ซึ่งก็ถือว่าเป็นชนเผ่าพื้นเมือง (๔) ระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณจะเป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ การที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะช่วยเหลือประชาชนกลุ่มบอบบางหรือชนเผ่าพื้นเมืองจะไม่สามารถทำได้ครอบคลุมทุกเรื่อง ต้องใช้หลายหน่วยงานเข้ามาทำงาน ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนของประชาชน ในการมาติดต่อ เป็นภาระต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะแต่ละพื้นที่แต่ละหน่วยงานมีความห่างไกลกัน ซึ่งเดิมหน่วยงานเดียวสามารถดำเนินการให้กับชนเผ่าพื้นเมืองได้ทุกเรื่อง และ (๕) กลุ่มชาติพันธุ์สามารถสร้างสีสันให้กับการท่องเที่ยวจำนวนมาก สร้างงานบริการให้กับพื้นที่และประเทศชาติ ควรมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในด้านการดูแลรักษาพื้นที่และการนำรายได้มาดูแลพื้นที่เป็นพิเศษด้วย

๑.๒ พิพิธภัณฑสถานเรียนรู้ราชภูมบนพื้นที่สูง สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นพิพิธภัณฑสถานซึ่งได้รวบรวมวัตถุศิลปสิ่งของเครื่องใช้ และภาพถ่ายต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมชนเผ่า ๑๐ เผ่า คือ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซู ลาหู่ อาข่า มลาบรี ถิ่น ขมุ ลัวะ ตลอดจนจารีตประเพณี และความเชื่อ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชนเผ่า จนหล่อหลอมเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนของราชภูมบนพื้นที่สูง บทบาทภารกิจ พิพิธภัณฑสถานเรียนรู้ราชภูมบนพื้นที่สูง สรุปได้ ดังนี้ (๑) เป็นแหล่งรวบรวมผลงานวิชาการ และหลักฐานที่แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของราชภูมบนพื้นที่สูง (๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริม เผยแพร่ แสดงอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและการจำลองวิถีชีวิตของราชภูมบนพื้นที่สูง (๓) เป็นศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของราชภูมบนพื้นที่สูง

พิพิธภัณฑ์เรียนรู้ราชกรบนพื้นที่สูงเป็นสถานที่สวยงาม สะอาด ทันสมัย มีการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของราชกรบนพื้นที่สูงไว้เกือบทั้งหมดและบางชิ้นมีเพียงชิ้นเดียวในประเทศ มีการดูแลรักษาอย่างดี และได้รับทราบถึงความเสียสละของเจ้าหน้าที่ในการช่วยกันดูแลรักษา โดยจะมีการผลัดเวรกันมาทำความสะอาด และจัดเวรยามมาดูแลรักษาตนเองเนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดมาดูแล และที่สำคัญที่นี้เปิดให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

๒) การหารือและเยี่ยมชมสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย ณ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓

คณะกรรมการได้เข้าเยี่ยมชมสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (สขพ.) ด้วย โดยมีตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาให้การต้อนรับ มีการบรรยายถึงที่มาและวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันของชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อร่วมกันทำงานโดยเฉพาะการขับเคลื่อนงาน การติดตามงานที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ซึ่งเนื้อหาที่ตัวแทนชนเผ่าพื้นเมืองนำเสนอจะเป็นเรื่องที่จะนำเสนอในเวทีเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” การพบปะหารือจึงเป็นเรื่องการสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการกับตัวแทนชนเผ่าพื้นเมืองต่าง ๆ ให้เข้าใจเห็นปัญหาและรับทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกันเป็นหลัก

๓) การเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” โดยคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมณรังสี วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การจัดงานในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๕๕ คน ประกอบด้วย คณะกรรมการผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง ๓๘ กลุ่มชาติพันธุ์ สภาชนเผ่าพื้นเมืองระดับพื้นที่ ๓ แห่ง แกนนำเครือข่าย ๖ องค์กร คณะกรรมการบริหารกิจการสภาชนเผ่าพื้นเมือง ภาคีองค์กร ๒๔ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ๑๗ แห่ง สรุปได้ ดังนี้

๓.๑ การอภิปรายในหัวข้อ “กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ที่เราอยากเห็น”

(๑) แนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ได้เริ่มจากมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง เนื่องจากเป็นชาติพันธุ์ที่มีความเปราะบาง มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเรื่องอัตลักษณ์และวัฒนธรรม และผลจากการนำร่องสำหรับ ๒ กลุ่มชาติพันธุ์จึงนำไปสู่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. เพื่อแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

๑. ปัญหาด้านภาพลักษณ์ ฐานคิดมาจากวัฒนธรรมอคติทางชาติพันธุ์ คนส่วนใหญ่เห็นว่าชนเผ่าพื้นเมืองเป็นความมั่นคงของชาติ มีภาพลักษณ์ในเชิงลบ ผู้คนจะไม่มี ความเข้าใจว่าแท้จริงแล้วกลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มคนที่อยู่มาาก่อน การตีตราในเชิงลบจะนำไปสู่ปัญหาต่อไป

๒. ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ชนเผ่าพื้นเมืองถูกกันออกจากพื้นที่ ภาครัฐมีอคติเชิงลบ โดยเห็นว่าการอนุรักษ์ต้องไม่ให้คนอยู่กับป่า แต่กลุ่มชาติพันธุ์กลับเห็นว่าเป็นการอนุรักษ์ เพื่อการใช้ประโยชน์ ตามที่นายวิฑูรย์ เทพสง ได้กล่าวว่า “เราอนุรักษ์เพื่อให้คนดู แต่เราไม่ได้ใช้” เช่น ชาวกะเหรี่ยง รักษาไว้ แต่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ประกาศเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีนักท่องเที่ยวเข้ามา ในพื้นที่แต่กลับไม่ได้รับประโยชน์และถูกกันออกจากกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ชาวกะเหรี่ยงถูกห้าม ทำไร่หมุนเวียนและชาวเลถูกห้ามเรื่องการหาปลา

๓. ปัญหาสัญชาติ เมื่อถูกตีตราว่าเป็นผู้อพยพจากที่อื่น ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ได้รับสัญชาติ ซึ่งแท้จริงชนเผ่าพื้นเมืองเป็นกลุ่มคนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมและเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และศาล ยุติธรรมได้ยอมรับเรื่องความเป็นชุมชนดั้งเดิม เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีสัญชาติ สถานะทางกฎหมายจึงไม่สามารถ เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรมีได้

๔. ปัญหาด้านขาดสิทธิขั้นพื้นฐาน ไม่มีสิทธิด้านสุขภาพ การศึกษา ไม่สามารถ เข้าถึงบริการพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของรัฐ

๕. ปัญหาการสูญเสียอัตลักษณ์ เมื่อไม่ได้รับการยอมรับทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ มุ่งไปใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป พื้นที่ทำไร่หมุนเวียนเป็นการรักษาป่าให้อยู่ได้ เมื่อไม่สามารถทำได้จึงได้ เปลี่ยนเป็นการทำไร่ถาวรหรือพืชเชิงเดี่ยว และกลับกลายเป็นว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นคนทำลายป่าสร้างปัญหา หมอกควันและไฟป่า

จากการขับเคลื่อนปัญหา ๕ ด้านนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ลดปัญหา อคติทางวัฒนธรรม เห็นได้จากที่ผ่านมาได้มีการจัดเวทีหารือเรื่องของชาวกะเหรี่ยงและชาวเลมากขึ้น เช่น กรณี ของชาวกะเหรี่ยง กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศไร่หมุนเวียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติแล้ว และภาษามอแกนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติเช่นกัน แต่ปัญหาหลักคือ เรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ การประกาศเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษก็เพื่อส่งเสริมเรื่องเหล่านี้ การผลักดัน กฎหมายให้สัญชาติ การสำรวจผู้ตกหล่นที่ยังไม่ได้รับการสำรวจ การสนับสนุนเรื่องการจัดการศึกษาตามรูปแบบ วัฒนธรรม และการส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรม เช่น งานรวมญาติชาวเล งานประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนเรื่องวัฒนธรรม โดยมีวัฒนธรรมเป็นอาวุธ และเป็นอาวุธที่ใช้ในการขับเคลื่อน งานของกลุ่มชาติพันธุ์ ต้องการให้คนทั่วไปเห็นวัฒนธรรมเป็นมรดก

ความก้าวหน้าในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. จากการดำเนินงานมติคณะรัฐมนตรีชาวกะเหรี่ยงและชาวเล ผลสำเร็จไม่ได้เป็นการ แก้ไขปัญหาโดยตรง แต่เป็นความก้าวหน้าที่สำคัญ คือ

๑. ทำให้รัฐหันมาสนใจประเด็นปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ ตามนัยของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ ได้มีการระบุเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในรัฐธรรมนูญ

๒. แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพหุวัฒนธรรม สภาความมั่นคงแห่งชาติเริ่ม สนใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น และมีการผลักดันเรื่องสิทธิและเรื่องที่ดินมากขึ้น

๓. แผนปฏิรูปประเทศ ระบุให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์ วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ให้เสร็จภายในปี ๒๕๖๔ และรัฐบาลชุดนี้ยืนยันว่าเป็นกฎหมายที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน โดยเป็นหนึ่งในจำนวน ๑๖ ฉบับ

ข้อจำกัด ภาครัฐยังคงเห็นว่าเป็นเรื่องความมั่นคงและเรื่องการอนุรักษ์ต้องไม่ให้คน อยู่กับป่า ในส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์มีการเรียกร้องที่ดินและที่อยู่อาศัย ต้องการใช้ประโยชน์ตามวิถีชีวิตของตนเอง แต่ถูกภาครัฐกันออกมาไม่ให้มีส่วนร่วมในการดูแลและการอนุรักษ์เพื่อการใช้ และภาครัฐให้ความสำคัญ เรื่องเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาชุมชน

ความก้าวหน้า ภาคประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีพื้นที่มากขึ้น มีเวทีและงบประมาณ แต่ขณะเดียวกันก็มีปัญหาด้านความหลากหลายยังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขาดการลำดับความสำคัญของประเด็นงาน ได้เกิดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ๑๑ พื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรีเสนอไว้จำนวน ๔ พื้นที่ และที่ไม่อยู่ในมติคณะรัฐมนตรี อีก ๗ พื้นที่ โดยจะมีการประกาศเพิ่มอีก ๑ พื้นที่ คือ บ้านป่าแป๋ ข้อจำกัด คือมีการประกาศเชิงพื้นที่ แต่ระดับนโยบายของรัฐยังไม่มีมาตรการรองรับการออกประกาศในลักษณะเช่นนี้ ประเด็นนี้จะถูกบรรจุในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย และได้เกิดงานวิจัยขึ้นจำนวนมาก ทั้งในระดับเชิงพื้นที่และนโยบาย แต่ปัญหา คือ ไม่ได้นำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ควรมีการสร้างพื้นที่กลางและผลักดันร่วมกัน เรื่องหนึ่งที่เป็นบทเรียนสำคัญ คือ การสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การก่อเกิดมติคณะรัฐมนตรีเป็นการผลักดันของกระทรวงวัฒนธรรม คนทำงานและนักวิชาการร่วมกันดำเนินงานแบบเร่งรีบ การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนยังน้อย ชาวกะเหรี่ยงและชาวเลจำนวนมากไม่ทราบว่ามีมติคณะรัฐมนตรีกะเหรี่ยงและชาวเล ดังนั้น การร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านี้ จะมีการใช้กระบวนการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นต้นแบบในเรื่องของการนำเสนอกฎหมาย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมายมากที่สุด

สรุปสถานการณ์และบทเรียน ขณะนี้ยังขาดข้อมูลองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ต้องมีการพิจารณาว่าแนวคิดใดใช้ได้และเหมาะสม ยังขาดความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อน ประเทศไทยมี ๖๕ กลุ่มชาติพันธุ์ มีประชากร ๑.๗ ล้านคนที่อยู่บนพื้นที่สูง และยังมีพื้นราบอีกประมาณ ๒ ล้านคน ซึ่งมีปัญหาแตกต่างกันจะหาจุดร่วมกันได้อย่างไร และความเข้าใจของสังคม จะทำอย่างไรให้สังคมเห็นปัญหาของชาติพันธุ์เป็นปัญหาร่วมของสังคม และเป็นเรื่องที่จะต้องผลักดันร่วมกัน

ความก้าวหน้าในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ โดยได้กำหนดให้มีทั้งหมด ๖ หมวด ดังนี้ (ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับแรกเท่านั้น)

หมวดทั่วไป นิยามความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ สิทธิ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิอะไร รัฐสนับสนุนอะไรบ้าง

การส่งเสริมการจัดทำข้อมูลและประวัติชุมชน การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรม การคุ้มครองวัฒนธรรม การจัดทำธรรมเนียมพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรม

โครงสร้าง คณะกรรมการส่งเสริม

การเพิกถอนพื้นที่ทับซ้อน

หมวดกองทุน การจัดหางบประมาณ

บทลงโทษ

(๒) แนวคิดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ แนวคิดในเรื่องของพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ในหลาย ๆ ประเทศเรื่องนี้ยังไม่มีคำตอบชัดเจน ซึ่งที่ผ่านมาการกำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรม หรือ Cultural area เป็นการกำหนดแบบวัฒนธรรมร่วม เช่น พื้นที่วัฒนธรรมอีสาน อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่จัดการเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยไม่ได้เน้นการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่จะเน้นในการใช้ชีวิตประจำวันตามคำที่ว่า “วัฒนธรรมไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นวัฒนธรรมเพื่อการใช้ชีวิต” โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษจำนวน ๔ แห่ง แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร ซึ่งจากประสบการณ์ที่ดำเนินการมาแล้วพบว่า มีหลายชุมชนที่ได้จัดทำแผนที่ที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่โดยใช้ GPS (Global Positioning System) และ GIS (Geographical Information System) มีการจำแนกประเภทที่ดิน มีรายละเอียดเป็นรายแปลง ชุมชนที่มาร่วมดำเนินการได้ผ่านการฝึกอบรมการรังวัดพื้นที่ การทำข้อมูล ซึ่งหลังจากดำเนินการแล้วเสร็จจะมีหน่วยงานในพื้นที่มาร่วมรับรอง โดยมีหลายพื้นที่ได้ดำเนินการแล้ว แต่สิ่งที่ขอเน้นย้ำ คือ วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงที่เป็น

อัตลักษณ์ส่วนหนึ่ง คือ การทำไร่หมุนเวียนที่ภาครัฐเคยเข้าใจว่าเป็นไร่เลื่อนลอย การหมุนเวียนเช่นนี้จะทำให้ต้นไม้ในไร่กลับเติบโตขึ้นใหม่ เหมือนป่าที่ค่อย ๆ ฟื้นตัว และหากปล่อยถึง ๑๐ ปีก็ทำให้ไร่พักฟื้นนั้นมีสภาพเหมือนป่าธรรมชาติ ซึ่งวิธีการทำกินเช่นนี้มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ทั้งระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม หรือธรรมชาติ คนกับสัตว์ พบว่า ในไร่ข้าวมีความหลากหลายของพันธุ์พืชที่ปลูกในไร่ที่ถือว่าเป็นการเกษตรที่ยั่งยืนรูปแบบหนึ่ง และทั้งได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติด้วย ซึ่งระบบไร่หมุนเวียนมาพร้อมกับการทำแนวกันไฟ และเชื่อมโยงกับความหลากหลายของพันธุ์พืช และจากแผนที่จะเห็นว่าจุดที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ได้ดำรงวิถีไร่หมุนเวียนล้วนอยู่ในพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของประเทศ

นอกจากนั้น ประเด็นการศึกษาซึ่งถือว่าสำคัญ การให้เด็กชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิเข้าถึงการศึกษาที่จัดให้โดยรัฐในทุกระดับ และชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิจัดการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งถูกกล่าวไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (UNDRIP) ซึ่งมีรูปธรรมที่ชุมชนจัดการศึกษาด้วยตัวเอง เช่น ศูนย์การเรียนรู้มอวาคี ตำบลแมวิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่โดยมีการพัฒนาหลักสูตรวิถีวัฒนธรรมแบบองค์รวม และบูรณาการเข้าสู่หลักสูตรแกนกลาง มีการจัดการศึกษาทั้งในห้องเรียน ในบ้าน ในไร่ ในป่า โดยมีครูท้องถิ่น ผู้รู้ และผู้ปกครองมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

สรุปแนวคิดว่าเสนอพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

๑. ควรมีขอบเขตทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิตบนฐานวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ครอบคลุม ๑ หมู่บ้าน หรือมากกว่า

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนฐานภูมิปัญญาตามประเพณีที่มีลักษณะเชิงอนุรักษ์ มีความยั่งยืนและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจัดการที่สอดคล้อง

๓. ชุมชนจัดการศึกษาหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นหลักสูตรแบบบูรณาการและการศึกษาพหุภาษา

๔. ส่งเสริมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และต่อยอดจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน

๕. ส่งเสริมการปกครองตามจารีตประเพณีที่มีการประยุกต์ให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม

๖. จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองที่มีประสิทธิภาพ

(๓) ผลจากมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยแนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยแนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง เวทีการเสวนาครั้งนี้ถือเป็นพื้นที่ของชนเผ่าพื้นเมืองที่จะนำเสนอเรื่องราวผ่านไปยังรัฐบาลและรัฐสภา ถึงรูปธรรมในการจัดการพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ โดยทั่วไปประเทศที่มีชนเผ่าพื้นเมืองอยู่ หรือบริเวณที่มีชนเผ่าพื้นเมืองอยู่จะเห็นว่าพื้นที่เหล่านั้นมีพื้นที่ป่าอยู่หนาแน่นมาก เรื่องราวของชนเผ่าพื้นเมืองเป็นเรื่องสืบทอดจากผู้เฒ่า ซึ่งเขตวัฒนธรรมพิเศษ มีจุดเด่น คือ

๑. ชุมชนสามารถธำรงวิถีชีวิตบนฐานประเพณีผืนสานเข้ากับองค์ความรู้ใหม่ต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้อง

๒. ชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่มีนัยของความพอเพียงเชิงอนุรักษ์ คนกับธรรมชาติที่พึ่งพากันได้อย่างยั่งยืน

๓. ชุมชนมีสิทธิและอำนาจในการกำหนดวิถีชีวิตบนฐานวัฒนธรรมอย่างมีพลวัต

๔. สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรมของตน พร้อมอัตลักษณ์ร่วมในความเป็นชาวไทย

๕. สถาบันชุมชนตามประเพณีทำหน้าที่ร่วมกับสถาบันทางการได้อย่างลงตัว

๖. นโยบาย กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติเป็นพิเศษหรือได้รับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ รองรับและคุ้มครองและการฟื้นฟูวิถีชีวิตอย่างแท้จริง

๗. เขตที่มีการจัดการตนเองประกอบด้วยสิทธิชุมชนที่สามารถบรรลุเป้าหมาย การดำรงชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

๘. ชุมชนมีสิทธิอำนาจที่จะกำหนดตนเองบนฐานวัฒนธรรมและจารีตประเพณี โดยมีกรอบแนวนโยบายที่เอื้อต่อการฟื้นฟูสามารถเดินตามหลักปฏิบัติตามวิถีประเพณีได้อย่างเต็มที่และชัดเจน

๙. ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถสื่อสารเจรจากับภายนอกในการกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างลงตัวที่ผ่านมามีการประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ทั้งหมด ๑๑ พื้นที่ ประกอบด้วยประกาศตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยแนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เป็นพื้นที่นำร่อง จำนวน ๔ พื้นที่ และประกาศเพิ่มอีก ๗ พื้นที่ ซึ่งครอบคลุมทั้งในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ปัญหาคือยังไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ตามที่ต้องการ เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ยังใช้กฎหมายแบบผูกขาดของรัฐอยู่ ทำให้ต้องสร้างความร่วมมือและความเข้าใจกัน เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมจากหน่วยงานเหล่านี้ด้วย

ตัวอย่างการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ บ้านหินลาดโน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง นอกจากการทำไร่หมุนเวียนและนาขั้นบันไดตามประเพณีแล้ว ยังมีการทำวนเกษตร และการเก็บผลผลิตจากป่า โดยเฉพาะการเลี้ยงผึ้งและเก็บน้ำผึ้งตามธรรมชาติ บ้านแม่อุ้มพวย มีการทำหลักศิลาประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ได้มีการดำเนินการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) ในมาตราที่เกี่ยวข้อง กฎระเบียบของชุมชนที่บ้านแม่หยอด ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่และร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น การลงนามรับรองแผนที่ไร่หมุนเวียน ที่อยู่ภายใต้กรอบของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ บ้านสันดินแดง บ้านแม่โถ มีการจำแนกพื้นที่แต่ละประเภทอย่างชัดเจน

สิ่งที่ท้าทายและจะต้องดำเนินการ คือ การสืบทอดให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง และกาแฟ เป็นต้น และผลที่เกิดขึ้นจากการประกาศเขตพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

๑. กระแสการรับรู้และยอมรับปฏิบัติทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ เฉพาะในพื้นที่ที่มีปฏิบัติการ

๒. ชุมชนที่มีปฏิบัติการมีทิศทางและความมั่นใจในการจัดการชุมชนของตนเอง ได้ชัดเจนและอย่างยั่งยืน

๓. ชุมชนท้องถิ่นโดยการสนับสนุนและร่วมมือกับรัฐพร้อมจะผลักดันการขยายปฏิบัติการพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษต่อ ๆ ไป

๔. เยาวชนคนรุ่นใหม่ตื่นตัวและมีแผนจะสืบทอดวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงในเชิงความยั่งยืนต่อไป

๕. บทเรียนและหลักการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีมีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกระดับที่มีปฏิบัติการแต่ยังไม่เป็นกระแสและทั่วถึงพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงทั้งหมด

ปัญหา อุปสรรคในการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓

๑. ภาครัฐ กระทรวงที่เกี่ยวข้องบางกระทรวงไม่ยอมรับมติคณะรัฐมนตรี โดยอ้างว่าติดกรอบข้อกฎหมายจึงไม่มีการดำเนินการใดๆ

๒. โครงสร้างของรัฐ กรรมการที่มีการแต่งตั้งผ่านระบบราชการไม่ขับเคลื่อนงาน อาจเป็นเพราะไม่ทราบว่าต้องขับเคลื่อนอย่างไร

๓. ภาครัฐขาดการสื่อสารอย่างเป็นทางการ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ การไม่ทราบข้อมูลจึงไม่มั่นใจต่อการดำเนินการตามแนวทางของมติคณะรัฐมนตรีนี้

๔. การขับเคลื่อนของภาคประชาชนและองค์กรเอกชนที่สนับสนุนการขับเคลื่อนไม่ได้รับการยอมรับและรับรองเท่าที่ควร

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ยอมรับการใช้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในพื้นที่กะเหรี่ยง แต่กลับนำกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีอื่น ๆ มาบังคับใช้แทน

๖. การสื่อสารข้อมูลในเรื่องมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ยังแพร่กระจายไม่ถึงชุมชนกะเหรี่ยง ทั้ง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงจากมติคณะรัฐมนตรี

๗. โครงสร้าง แผนงานและงบประมาณ ของมติคณะรัฐมนตรีไม่เพียงพอจึงไม่สามารถดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีนี้ได้อย่างแท้จริง

๘. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ยังไม่เป็นกระแสสังคมหรือวาระแห่งชาติ

ข้อเสนอต่อรัฐในเรื่องมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ต่อปฏิบัติการของพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

๑. รัฐยอมรับให้ชุมชนกำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ทั้งในด้านการกายภาพและจิตวิญญาณที่ชัดเจนและให้ชุมชนมีอำนาจในการการคิด ตัดสินใจ ออกแบบ วางแผนและพัฒนาชุมชนของตนเองได้จริง โดยรัฐทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมและติดตาม

๒. รัฐรับรองพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษโดยใช้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในแนวทางพหุนิยมทางกฎหมาย

๓. รัฐยอมรับการยึดกฎจารีตประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการในพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

๔. ภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้นำและองค์กรชุมชนตามความต้องการจากชุมชน

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนการคืนบทบาทผู้นำตามประเพณี (ฮีโร่) และผู้อาวุโสตามประเพณีของชุมชนทำหน้าที่ร่วมกับผู้นำทางการอย่างสอดคล้องและสมดุล

๖. รัฐสนับสนุนการสร้างพื้นที่การสืบทอดวิถีวัฒนธรรมตามประเพณี ผ่านระบบการศึกษาและวิถีชีวิตในชีวิตประจำวัน

๗. รัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ร่วมวางนโยบาย กฎหมาย และแผนงานของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยตนเอง

๘. รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้าง แผนงาน และการบริหารจัดการให้เกิดการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีได้อย่างแท้จริง

(๔) การขับเคลื่อนภาคประชาชนชนเผ่าพื้นเมือง ประเด็นของชนเผ่าพื้นเมืองไม่ใช่มีเพียงในประเทศไทยอย่างเดียว แต่การขับเคลื่อนประเด็นชนเผ่าพื้นเมืองถูกขับเคลื่อนทั่วโลกและถูกยอมรับจากสหประชาชาติและทั่วโลก การขับเคลื่อนงานด้านชนเผ่าพื้นเมืองถือเป็นการพยายามแสวงหาทางออกและใช้พื้นที่ของสหประชาชาติในการสร้างความเข้มแข็ง กลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองจากหลาย ๆ ประเทศที่ประสบปัญหาและไม่มีพื้นที่ในการนำเสนอประเด็นตัวเองได้ออกมานำเสนอในเวทีระดับโลก ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ รัฐบาลในละตินอเมริกาได้มอบหมายให้นายมาติเนซ โคโบ ไปทำหน้าที่ศึกษาปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อชนเผ่าพื้นเมือง และพบว่า

มีปัญหาการถูกละเมิดจึงได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ และเกิดการจัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยประชากรชนเผ่าพื้นเมืองขึ้นในสหประชาชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่เริ่มจุดประกายและเปิดประเด็นในสหประชาชาติและขยายสู่ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยทำหน้าที่ศึกษาและค้นหามาตรการต่าง ๆ และเสนอให้เกิดกลไกเฉพาะในการติดตามและแก้ไข ผู้จัดทำรายงานพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการศึกษาสภาพปัญหาในพื้นที่และการขับเคลื่อนงานด้านชนเผ่าพื้นเมืองในระดับโลก

ในอารัมภบทของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (ปี พ.ศ. ๒๕๕๐) ระบุว่า ชนเผ่าพื้นเมืองได้รับความทุกข์ทรมานจากความอยุติธรรมในทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากการตกเป็นอาณานิคมและการสูญเสียความเป็นเจ้าของในที่ดินและทรัพยากรของตน ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองไม่สามารถใช้สิทธิในการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของตนเอง ต้องยอมรับว่าการรวมตัวกันนั้นเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเพื่อยุติการเลือกปฏิบัติและการกดขี่ทุกรูปแบบ และการที่ชนเผ่าพื้นเมืองสามารถควบคุมการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อตนเอง ที่ดินและทรัพยากร จะทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองสามารถดำรงรักษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันวัฒนธรรมและประเพณีของตนได้ โดยยอมรับว่าการให้ความเคารพต่อภูมิปัญญา วัฒนธรรมและการปฏิบัติตามประเพณีของชนเผ่าพื้นเมืองจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียม รวมทั้งมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เมื่ออ้างอิงถึงกฎบัตรสหประชาชาติ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และแผนปฏิบัติการเวียนนา ในการยอมรับสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง เชื่อมั่นว่าการยอมรับสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือระหว่างรัฐและชนเผ่าพื้นเมือง บนพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชน การไม่เลือกปฏิบัติและศรัทธาที่ดี และเน้นย้ำถึงบทบาทของสหประชาชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง การยอมรับว่าชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิ ทั้งสิทธิในเชิงปัจเจกและสิทธิส่วนรวม และยอมรับว่าสถานการณ์ของชนเผ่าพื้นเมืองในแต่ละภูมิภาคและประเทศมีความแตกต่างกัน นอกจากนั้น ยังได้อ้างอิงกฎหมายระหว่างประเทศ ๒ ฉบับ คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งเป็นการยอมรับสิทธิในการกำหนดตัวเอง เป็นหลักการที่สหประชาชาติยอมรับ

(๕) ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. องค์การภาคเอกชนมีความพยายามในการยกร่างกฎหมายเป็นความเห็นร่วมของแกนนำชนเผ่าพื้นเมืองตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ท้ายสุดจึงได้รวมตัวกันและผลักดันเป็นร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. โดยมีกระบวนการและกลไกที่สนับสนุนปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมให้เกิดกลไกเชิงสถาบันของชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งจะเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาของชนเผ่าพื้นเมือง พร้อมทั้งได้กำหนดหน้าที่ของสภาชนเผ่าพื้นเมืองขึ้นมา ภายใต้กระบวนการยกร่างกฎหมายสภา มีคณะทำงานยกร่าง ๑ คณะ จำนวน ๑๗ คน และคณะทำงานประชาสัมพันธ์ ๑ คณะ จำนวน ๑๓ คน ซึ่งจะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยใช้กลไกเครือข่ายที่มีอยู่ เช่น ระดับเครือข่ายลุ่มน้ำ ระดับเครือข่ายเผ่า เป็นกลไกในการสร้างให้เกิดกฎหมายนี้ร่วมกัน และมีคณะประชาสัมพันธ์ และนำไปสู่การประชุมสมัชชาสภาชนเผ่าพื้นเมือง ประจำปี นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ได้รับการสื่อสารอย่างเป็นทางการอย่างต่อเนื่อง มีการนำเสนอไปที่คณะรัฐมนตรี มีการผลักดันติดตาม หลังจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย แต่สภาชนเผ่าพื้นเมือง ก็ยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในร่างพระราชบัญญัติมีเนื้อหา ทั้งหมด ๖ หมวด ประกอบด้วย

อารัมภบท (ชื่อกฎหมาย นิยาม และผู้รักษาการฯ) มาตรา ๑ - ๕

หมวด ๑ สถานชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย มาตรา ๖ - ๑๗

หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ มาตรา ๑๘

หมวด ๓ คณะกรรมการสถานชนเผ่าพื้นเมือง มาตรา ๑๙ - ๒๓

หมวด ๔ ผู้อาวุโสสถานชนเผ่าพื้นเมือง มาตรา ๒๔ - ๒๖

หมวด ๕ สำนักงานสถานชนเผ่าพื้นเมือง มาตรา ๒๗ - ๒๙

หมวด ๖ กองทุนสถานชนเผ่าพื้นเมือง มาตรา ๓๐ - ๓๗

บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๘ - ๓๙

การนิยาม **กลุ่มชาติพันธุ์** คือ คนที่มีความเกี่ยวข้องกัน และมีเอกลักษณ์ที่ผูกพันทางเชื้อชาติและสัญชาติเดียวกัน มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน **ชนเผ่าพื้นเมือง** คือ คนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ เขาเห็นว่าตนเองมีความแตกต่างไปจากผู้คนภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมส่วนใหญ่ โดยมีได้เป็นกลุ่มครอบครัวของสังคม มีแบบแผนทางวัฒนธรรม และระบอบนิติธรรมของตน และมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

มีอำนาจหน้าที่ คือ เป็นผู้กำหนดนโยบายและส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประชากรที่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย

สถานชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย จะทำงานตามอำนาจหน้าที่ โดยมีคณะกรรมการสภา (จำนวน ๒๓ คน) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงาน มีสำนักงานสภา เป็นหน่วยงานธุรการ และสนับสนุนทางวิชาการ และมีกองทุนสภา คอยสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินงาน

(๖) แนวทางการพัฒนากฎหมาย หลายภาคส่วนมีความยินดีที่จะมีร่างพระราชบัญญัติที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้ร่วมขับเคลื่อนด้วยกัน เป็นตัวอย่างการพัฒนากฎหมายจากภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมกันค่อนข้างมาก โดยมีการคาดการณ์ว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะทำให้เกิดการยอมรับ รับรอง ปกป้อง และเยียวยาประเด็นที่ต้องหาข้อสรุปและความชัดเจน คือ คำนิยามที่ใช้ ยังไม่ได้วางกรอบว่าต้องใช้อะไร ครอบคลุมมากน้อยเพียงใด ดังนั้น อาจพิจารณานิยามทางวิชาการที่มีอยู่และทำให้ชัดเจนขึ้น เพราะในส่วนของกฎหมายหากนิยามไม่ชัดเจนอาจตีความไม่ได้ นอกจากนั้น การค้นหาพื้นที่รูปธรรมที่ดีในการจัดการตนเอง ให้เห็นทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว การถอดบทเรียนด้านดีด้านบวก ต้องตอบข้อกังวลของหน่วยงานรัฐต่อประเด็นความมั่นคง รวมถึงจะมีข้อมูลเชิงวิชาการและเชิงพื้นที่อย่างไร กรณีต่างประเทศ มีประเด็นสิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ให้พิจารณาตัวอย่างอื่น ๆ ประกอบกันด้วย ไม่ใช่แค่สิทธิแต่เป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นการแบ่งเบาบทบาทของรัฐ จะทำอย่างไรให้เห็นว่าสิ่งที่ทำนั้นช่วยเหลือรัฐอย่างไร

(๗) แนวทางการผลักดันกฎหมาย กรณีตัวอย่างจากกฎหมายคืนสัญชาติให้ไทยพลัดถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกฎหมายไทยพลัดถิ่น มี ๗๔ เวที หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ไม่มีผู้ใดได้สัญชาติคืน กระบวนการทำให้มีกฎหมายเกิดขึ้นไม่ยากเท่าทำให้กฎหมายเกิดผลในทางปฏิบัติ กรณีร่างพระราชบัญญัติของสถานชนเผ่าพื้นเมืองมีความกังวลใจว่า “ศึกษามากไม่เท่าไร แต่ศึกษางานจะต้องเป็นหนึ่งเดียว” แกนนำจะต้องมีสาระเดียวกัน มีสื่อ มีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง จากตัวอย่างการพัฒนาการเมืองของสภาองค์กรชุมชน ซึ่งใกล้เคียงกับกฎหมายของสถานชนเผ่าพื้นเมือง ถึงแม้ไม่ได้มีกฎหมายโดยตรงแต่มีความเข้มแข็ง จึงต้องร่วมกันคิดว่า ทำอย่างไรให้เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองมีความเข้มแข็ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยไม่ต้องมีกฎหมายรองรับ ร่างพระราชบัญญัติสถานชนเผ่าฯ และสภาองค์กรชุมชน จุดเสี่ยงของการทำงานคือมีการควบคุมแนวคิด ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ควรใส่เนื้อหา

ในส่วนนี้ด้วย ชาวบ้านควรเติบโตทั้งหมดเป็นแนวราบ แต่ด้วยกฎหมายกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติแล้ว จึงควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือมีร่างพระราชบัญญัติฉบับของประชาชนควบคู่ไปด้วยและมีกลุ่มผู้เฝ้าระวัง ติดตาม นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาว่าองค์กรใดจะเข้ามาทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ปัญหาจะอยู่ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะถือเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจส่งผลโดยตรงต่อกลุ่มชาติพันธุ์ และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมีกองทุนหรือไม่ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ควรมีช่องทางในการเพิ่มเติมเนื้อหาตามที่ต้องการได้ ในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้แล้ว จึงไม่อาจล่าช้าได้และถ้าเร็วเกินไปก็ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม สิ่งเหล่านี้เป็นภาระที่ต้องพิจารณาร่วมกัน ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ควรมีการขับเคลื่อนโดยทั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และกรณีหากมีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากฝ่ายค้านเพียงอย่างเดียว ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจไม่ผ่านการพิจารณาได้ ส่วนเรื่องการจัดตั้งกองทุนจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลค่อนข้างยาก จึงต้องมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อติดตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นคณะทำงานที่มีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจะทำหน้าที่รวบรวมความเห็นเพื่อให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลเพื่อให้มีหน่วยงานนำร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมาดำเนินการต่อไป และได้เปิดเวทีแลกเปลี่ยน “เราอยากให้มีเนื้อหาอะไรในกฎหมาย” สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. คำนิยามที่ใช้ในเอกสารร่างพระราชบัญญัติ คือ “ชาติพันธุ์” และ “ชนเผ่าพื้นเมือง” จึงขอเสนอชื่อทางเลือก คือ ชนพื้นถิ่น หรือ Indigenous Peoples และปัจจุบันมีร่างพระราชบัญญัติ ๒ ฉบับควรเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หรือรวมเป็นฉบับเดียวกัน

๒. เนื้อหาร่างพระราชบัญญัตียังขาดเนื้อหาเรื่องการปกป้องคุ้มครองกลุ่มนักเคลื่อนไหวและนักกิจกรรม ควรมีประเด็นการปกป้องคุ้มครองนักกิจกรรมและนักเคลื่อนไหวด้วย

๓. ควรมีเนื้อหาที่ระบุให้ชาวบ้านในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ และมีเนื้อหาให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๔. ร่างพระราชบัญญัติเนื้อหาค่อนข้างครอบคลุม แต่ปัญหาหลักของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง คือ เรื่องของที่ดินทำกินและอยู่อาศัย จึงฝากข้อคิดเห็นผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อนำเสนอต่อรัฐบาลว่าที่ดินที่ประชาชนอยู่อาศัยจะผิดกฎหมายได้อย่างไร เพราะที่ดินเหล่านี้ประชาชนอยู่มา ก่อนการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ต่าง ๆ

๕. ควรมีการบรรจุประเด็นการจัดการเรียนการสอนโดยพหุภาษาและวัฒนธรรม

๖. ชื่อร่างพระราชบัญญัติควรมีคำว่าคุณภาพและวิถีชีวิต และเนื้อหาควรมีประเด็นวิถีชีวิตการจัดการทรัพยากรโดยรวม อำนาจหน้าที่ การคุ้มครองสิทธินักกิจกรรม และการกระจายอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่น

๗. ร่างพระราชบัญญัติต้องยึดหลักสิทธิมนุษยชนโดยครอบคลุม ประเด็นการกระจายอำนาจและชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิในกระบวนการร่างกฎหมาย โดยต้องมีชนเผ่าพื้นเมืองอยู่ในองค์ประกอบอย่างเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัตินี้ต้องมีกองทุนที่ใช้ในการพัฒนา คุ้มครอง และเยียวยา

๘. ในเนื้อหาควรระบุว่าชนเผ่าจะมีหน้าที่อะไรบ้าง เช่น จะปกป้องผืนแผ่นดิน และทรัพยากรธรรมชาติจะจัดการอย่างไร และจะดำรงวิถีชีวิตในเชิงบวกร่วมกันอย่างไร

๙. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) หรือ ศมส. ควรเร่งดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งสภาชนเผ่าพื้นเมืองพร้อมที่จะเข้ามาเป็นคณะทำงานและช่วยพัฒนากฎหมาย และควรรวมร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับให้เป็นฉบับเดียว

๑๐. ในการสัมมนาทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการรื้อร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับให้เป็นฉบับเดียว แต่ให้ดำเนินการในส่วนของการร่างพระราชบัญญัติฉบับของประชาชนควบคู่ไปด้วย ควรเน้นไปที่กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองจะสามารถ อยู่ร่วมกับสังคมใหญ่แบบพหุวัฒนธรรมได้อย่างไร และมีเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ส่วนในเชิงกายภาพจะต้องมีแผนที่ชัดเจน โดยระมัดระวังเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน การปกป้องสิทธิมนุษยชน ควรกำหนดให้ครอบคลุมทุกเพศ ทุกกลุ่ม ทุกอายุ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ สิทธิเด็กควรเท่าเทียมกับเด็กอื่นในสังคม และด้านสถานะทางกฎหมายเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยจะพบปัญหามากกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ ควรเข้าถึงสิทธิการบริการสุขภาพ เพราะรัฐยังมีข้อสงวนในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒๒ ในการดูแลเด็กพลัดถิ่นทั้งที่เด็กควรได้รับสิทธิความเท่าเทียม

๑๑. ควรเน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตและภาษา มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนของรัฐควรมีการสอนเนื้อหาที่หลากหลาย ควรบรรจุประเด็นภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองอยู่ในหลักสูตรกลาง

๑๒. ควรระมัดระวังประเด็นการเสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนเนื่องจากเป็นเรื่องที่ย่างยากต้องมีคำรับรองจากนายกรัฐมนตรีก่อนจึงจะสามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ นอกจากนี้ ผู้ที่ทำงานด้านชาติพันธุ์ต้องมีความชัดเจนในแต่ละประเด็นที่ต้องการ และปัญหาที่พบอีก คือ แต่ละชนเผ่าไม่ได้ขับเคลื่อนเป็นแนวทางเดียวกัน เครือข่ายการทำงานเหล่านี้ต้องพิจารณาช่องทางในการหาเงินงบประมาณหรือแหล่งเงินทุนเป็นของตนเองอีกทางหนึ่งด้วย และปัจจุบันต้องการให้เกิดมาตรการในการคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในระหว่างที่มีการดำเนินการสำรวจการใช้ที่ดิน เช่น กระทรงต่าง ๆ จะมีมาตรการในคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างไร

๑๓. ในเวทีเสวนาได้มีการเสนอให้มีการใส่เนื้อหาให้ดำเนินคดีกับผู้ละเมิดสิทธิทางวัฒนธรรม เช่น คติความเชื่อ พิธีกรรม อันเป็นการลบหลู่ต่อความเชื่อสูงสุดของชาติพันธุ์

๑๔. ในเรื่องที่ดิน สามารถใช้แนวทางของโฉนดชุมชนดำเนินการได้โดยคุ้มครองที่ทำกินครอบคลุมพื้นที่บนเขา ทางบก ทางทะเล ตามวิถีจารีตประเพณี พื้นที่ทางจิตวิญญาณ ควรยกระดับให้เทียบเท่ากับศาสนาหลัก ๆ ในประเทศ เช่น ศาสนาพุทธ สุสาน เป็นต้น ส่วนสัญชาติควรได้รับการเพิ่มชื่อ ไม่ใช่การแปลงสัญชาติ ส่วนกรณีชาวเล การส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ต้องเพิ่มกลไกต่าง ๆ ไว้ในกฎหมายด้วย เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

๓.๒) การอภิปรายในหัวข้อ “ผลกระทบจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยสรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

(๑) การจัดการที่ดินและทรัพยากรของรัฐถูกผูกขาดอยู่ที่รัฐฝ่ายเดียว และขณะนี้ มีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีบทลงโทษที่เพิ่มขึ้น ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดที่ว่าถ้ามีการเพิ่มโทษสูงกว่าเดิมจะทำให้ไม่มีการละเมิดหรือการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น และสิทธิในที่ดินที่อยู่ในเขตที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในเรื่องของสิทธิที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตามมาตรา ๖๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ส่วนพื้นที่ทำกินและเลี้ยงสัตว์ป่า มาตรา ๖๕ มาตรา ๕๗ ปัญหา คือ เรื่องพื้นที่ทำกิน การที่จะเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิการใช้ที่ดิน ต้องเป็นพื้นที่อยู่ก่อนการประกาศบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งกฎหมายประกาศ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ถ้าหมู่บ้านที่อยู่หลังจากการบังคับใช้จะไม่มีสิทธิเข้าถึงได้เลย ถ้าเป็นอุทยานแห่งชาติประกาศแล้วจะให้เวลาในการสำรวจ ๒๔๐ วัน (เดินสำรวจรายแปลง) หลักเกณฑ์ใช้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ครอบครองและทำประโยชน์มาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และครอบครองและทำประโยชน์ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ เฉพาะคนยากจนไร้ที่ดินทำกิน

โดยอนุญาตครั้งละ ๒๐ ปี และสามารถขออนุญาตได้อีกครั้งละ ๕ ปี ผลจากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนอย่างมาก หลักเกณฑ์ในการใช้ไม้ขีดเงิน และการประกาศมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง “มาตรการแก้ไขปัญหารถยนต์อายุเก่าแก่ที่ทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท” ถ้าไม่มีการแสดงตัวตนถือว่าละเมิดสิทธิและในการดำเนินการดังกล่าวได้มีการระบุ (๑) ไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลม สวยงามตามธรรมชาติ (๒) เป็นพื้นที่ทำกินต่อเนื่อง เช่น พื้นที่ไร่นาไม่สามารรถทำได้ (๓) เป็นพื้นที่เปลี่ยนมือที่ไม่ใช่ทายาท เพราะพื้นที่ไร่นาไม่มีเจ้าของที่เป็นปัจเจก (๔) ประชาชนที่มีสัญชาติไทย (๕) แปลงที่เป็นคดีความ ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชน (ชาวบ้าน) ไม่ทราบว่าเป็นแปลงที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อมีการแสดงตัว ถ้าเป็นแปลงที่เป็นคดีความจะไม่มีมาตรการใดที่สามารถให้สิทธิทำกินได้ โดยใช้ควบคู่กับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งทางเครือข่ายประชาชน (P-Move) เสนอให้มีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ เพราะเนื้อหาเป็นการระบุไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และพื้นที่เสาะหาของป่าและพื้นที่เลี้ยงสัตว์ โดยความในมาตรา ๖๕ อนุญาตให้ไม่เกิน ๒๐ ปี ซึ่งพื้นที่เหล่านี้จะมีการสำรวจภายใน ๒๔๐ วัน ประเด็นนี้ค่อนข้างจะเกิดปัญหา โดยเฉพาะถ้อยคำที่ว่า “เป็นการปกติธุระ” มีความหมายอย่างไรหรือมีก้นยยะ และอีกฉบับคือพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ จะต้องเป็นพื้นที่ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ นอกจากนั้นป่าสงวนที่เป็นป่าธรรมชาติและพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ – พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๒ ขนาดป่าชุมชนไม่เกิน ๕๐๐ ไร่ แต่ชุมชนหลายแห่งมีการดูแลป่ามากกว่าที่กำหนดไว้ถ้าเป็นพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ ข้อเสนอของเครือข่าย คือ (๑) ควรยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ (๒) ควรปรับหลักเกณฑ์ กฎหมายทั้ง ๓ ฉบับ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมือง และ (๓) ควรใช้มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง นำมาดำเนินการและแก้ไขปัญหา

(๒) จังหวัดลำปางติดอันดับต้น ๆ ของประเทศที่เกิดปัญหาค่าฝุ่นละอองเกินกว่าค่ามาตรฐาน (PM.๒.๕) ส่งผลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ต้องเชิญฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าพบเพื่อหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน แม้ว่าในขณะนี้จะยังไม่ได้มีการเผาป่า แต่สิ่งที่ต้องคิดต่อคือฝุ่นละอองมาจากจุดใด ส่วนประเด็นของกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับ พบว่ามีปัญหาหลักคือขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตั้งแต่ต้น ตัวแทนภาคประชาชนพยายามเสนอให้มีการแก้ไข โดยการลงรายชื่อเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติจำนวนหนึ่งหมื่นรายชื่อเพื่อเสนอควบคู่กับร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับนี้ แต่นายกรัฐมนตรีไม่ลงนามร่างพระราชบัญญัติฉบับประชาชนเลยตกไป ดังนั้น การขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจึงทำให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ตามมา กลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอยู่ที่นั่นแล้วแต่ต้องการให้มีกฎหมายออกมาคุ้มครอง แต่ก็ต้องใช้เวลา จากประสบการณ์ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ฉบับประชาชน ใช้เวลามากกว่า ๓๐ ปี เพื่อหารายชื่อ เมื่อครั้งถูกเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ โดยมีรายชื่อเสนอไปห้าหมื่นกว่ารายชื่อแต่ก็ตกไป แต่กลับมีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ อีกฉบับถูกประกาศบังคับใช้แทนจึงไม่ถูกยอมรับจากประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น วันนี้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต้องได้รับการคุ้มครอง รัฐจะเห็นชนเผ่าเป็นแค่เครื่องประดับที่ใช้ไปแสดงตัว แสดงชุดและแสดงตามงานต่าง ๆ เช่นเดิมไม่ได้ ต้องพิจารณาว่าวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ผูกพันอยู่กับป่า ความงามของวิถีชีวิตของคนที่อยู่ในป่าที่มีความสัมพันธ์กับป่า ในพื้นที่อยู่ปัจจุบัน (จังหวัดลำปาง) มีพื้นที่ป่า ๒ หมื่นกว่าไร่ซึ่งชุมชนดูแลมากกว่า ๓๐๐ ปี ได้ถูกอุทยานแห่งชาติประกาศเขตเข้าไปซ้อนทับ จึงมีการเรียกร้องให้กันพื้นที่ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ และต่อมาถึงแม้จะถูกกันออกไปก็ติดขัดเรื่องชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กล่าวคือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๒ ของเขตป่าอนุรักษ์ และเมื่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศใช้ก็จะมีการกำหนดขอบเขตหลักเกณฑ์ไปถึงความลาดชันเกิน ๓๕ องศา และคุณภาพลุ่มน้ำ และถ้าใช้รูปแบบโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ต้องปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งยังไม่มี

ความชัดเจนว่าจะให้ปลูกไม้ประเภทใด ไม้สักอย่างเดียวหรือไม่ ข้อที่มีความกังวลใจมากที่สุด คือ การบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เข้ามาพิสูจน์สิทธิ์ซึ่งคาดว่าจะกลุ่มชาติพันธุ์จะไม่ผ่านหลักเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติที่จะมีต่อไป ต้องระบุดึงการคุ้มครองผืนแผ่นดินตามจารีตประเพณีของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยทุกวันนี้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ยังมีผลบังคับใช้อยู่ และยังเป็นปัญหาต่อกลุ่มชาติพันธุ์ มีการจัดทำข้อมูล เช่น แผนที่ งานวิจัย แต่รัฐไม่รับฟัง โดยอ้างว่าพื้นที่จุดนี้เป็นพื้นที่ที่จะต้องสงวนไว้ ป่าอนุรักษ์ไม่สามารถขอจดทะเบียนเป็นป่าชุมชนได้ทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถเข้าไปอนุรักษ์ได้ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการออกมากำหนดคุ้มครอง ซึ่งขณะนี้เหลือระยะเวลาอีกไม่นานมีประชาชนยังไม่ทราบข้อมูลอีกเป็นจำนวนมากที่จะต้องดำเนินการอย่างไร นี่เป็นหนึ่งในปัญหาที่ประชาชนได้รับ

การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการเสวนา

๑. รัฐควรใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาในลักษณะโฉนดชุมชนโดยเข้าไปอยู่ภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) และสำหรับพื้นที่ของชาวกะเหรี่ยงและชาวล้านนาควรใช้มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

๒. โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) มีที่มาจากกฎหมายแต่การดำเนินการในลักษณะโฉนดชุมชนเป็นมติคณะรัฐมนตรีและต้องดำเนินการร่วมกับองค์กรประกอบอื่น ๆ อีก ๕ องค์กรประกอบจึงจะสามารถดำเนินการได้ แต่ยังมีวิธีการดำเนินการอีก ๑ วิธี คือ ใช้มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวล้านนา เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง มาดำเนินการจัดการปัญหาที่ดินทำกินได้ เช่น ที่บ้านป่าแป๋

๓. ควรใช้แนวทางตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวล้านนา เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงเป็นแนวทางในการทำงาน ส่วนแนวทางอื่นให้ชะลอการดำเนินการไว้ก่อน

๔. ปัญหาอีกกรณี คือ กฎหมายไทยที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลควรแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้ลงนามผูกพันไว้ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งขอสรุปประเด็นที่เป็นมติต่าง ๆ จากการประชุมประเทศภาคีของอนุสัญญาเหล่านี้ มีดังนี้ (๑) ต้องมีการร่วมจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเคยจัดทำโครงการการร่วมจัดการพื้นที่คุ้มครอง โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวนมากจากประเทศเดนมาร์ก หลังการดำเนินการพบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานมีทัศนคติที่ดีขึ้นในการทำงานร่วมกับชุมชน แต่เมื่อโครงการยุติลงกลับไม่มีการสานต่อจากที่วิทยากรหลายท่านได้นำเสนอว่า ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับป่าเลย (๒) การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (๓) การส่งเสริมและเคารพภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองในการจัดการทรัพยากรในลักษณะเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน รัฐบาลจะต้องทำบัญชีบันทึกภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ (๔) การใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุง ในเรื่องนี้ มีหน่วยงานของรัฐบาลประชาคมอาเซียน ๘ ประเทศ ได้จัดตั้ง เครือข่ายป่าไม้สังคมนานาชาติ และมีประเด็นเรื่องสิทธิการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุง และ (๕) การมีฉันทานุมัติโดยอิสระ ล่วงหน้า และได้รับการบอกแจ้ง ที่ชุมชนต้องเห็นพ้องร่วมและยินยอมร่วมกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลว่า รัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศใดบ้างที่ได้เข้าร่วมผูกพันไว้ ซึ่งจะต้องตรวจสอบประเด็นนี้ด้วย

๕. กลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง และอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ก็อยู่ในพื้นที่เหล่านั้น จึงควรชะลอการใช้กฎหมาย ๓ ฉบับนี้ออกไปก่อน และในบางพื้นที่ที่ไม่เห็นด้วยกับการบังคับใช้กฎหมายนี้อาจถูกตัดขาดจากการพัฒนาได้ ควรมีการพิจารณาถึงประเด็นนี้ด้วย

๖. ประชาชนยังไม่มีความรู้ที่เพียงพอต่อกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับ จะต้องดำเนินการอย่างไร หลังจากนั้นประชาชน ชุมชนจะต้องขึ้นมาต่อสู้เองหรือไม่ หรือต้องดำเนินการอย่างไร

๗. ปัญหาที่ดินทำกินเป็นปัญหาที่จะกระทบกับความมั่นคงของชาติ และมีบางชุมชนอยู่ในพื้นที่โครงการหลวง โดยโครงการหลวงแจ้งว่าบ้านหลังใดประสงค์จะเข้าร่วมกับโครงการหลวงให้แปลงชื่อแสดงความประสงค์ ทำให้ชาวบ้านเกิดความสับสนเพราะหากไปสังกัดหรืออยู่ภายใต้โครงการหลวงก็จะขัดแย้งกับโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)

๘. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อเท็จจริง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของเพื่อช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ควรดำเนินการในลักษณะใช้มาตรการบีบบังคับทำให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัวแล้วยอมไปลงทะเบียนใช้ประโยชน์ในที่ดินจะเป็นการแก้ไขปัญหที่ไม่จบสิ้น

๙. มีประชาชนบางส่วนอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตรักษาป่าต้นน้ำ มีแหล่งน้ำแร่และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งริเริ่มดำเนินการโดยชุมชน เป็นพื้นที่ทางความเชื่อและใช้ประกอบพิธีกรรมของชุมชน แต่ต่อมาภายหลังเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาบริหารจัดการ มีการเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนในชุมชนก็มีความประสงค์จะเข้าไปใช้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจในส่วนนี้ จึงขอเสนอให้มีการออกกฎหมายที่จะสามารถส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ด้วย

๑๐. กฎหมายไม่มีความเป็นธรรมและการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถดำเนินการได้ รัฐบาลจึงควรนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศหรืออนุสัญญาต่าง ๆ มาใช้ในกฎหมาย ทั้ง ๓ ฉบับนี้ด้วย โดยในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ถ้าเจ้าหน้าที่ดำเนินการสำรวจไม่ทันควรมีมาตรการรองรับ ส่วนบทบัญญัติในมาตรา ๖๕ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๕๗ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างแท้จริง

๑๑. โครงการเกษตรอินทรีย์มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ โดยส่งผลกระทบต่อสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ด้วย ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีจำนวนมากและส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ชุมชนและรอฟังผลประเด็นคือการสื่อสาร การเข้าถึงการศึกษายังไม่เพียงพอ ยกตัวอย่างในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผู้ที่อ่านออกเขียนได้จำนวนน้อย โดยใน ๗ อำเภอ มีประชากรประมาณ ๔ พันกว่าคนที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก จะดำเนินการอย่างไรเพื่อยกระดับการเข้าถึงการศึกษา

๑๒. พระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับนี้ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นกฎหมายที่ออกมาหลังจากที่กฎหมายรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้แล้ว จึงขอเสนอไปยังคณะกรรมการการเพื่อนำไปพิจารณา โดยเห็นว่าชนเผ่าพื้นเมืองไม่เห็นชอบกับแนวทางการดำเนินการตามกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้ และกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ (๒) และควรนำนโยบายมติคณะรัฐมนตรี ต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการสำรวจที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโฉนดชุมชน โดยใช้มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง มาดำเนินการพิจารณาแก้ไข คัดกรอง ส่งเสริม โดยนำไปใช้กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้วย

๑๓. ถ้าภาครัฐยอมรับสิทธิของประชาชนในการจัดการและดูแลทรัพยากรในพื้นที่จะเป็นที่แน่นอนว่าพื้นที่ป่าก็จะยังคงอยู่เพราะกลุ่มชาติพันธุ์มีวิธีการจัดการโดยไม่รับเงินเดือน เช่น ช่วยดับไฟและกลับกันหากผืนป่านั้นไม่ใช่ของประชาชนในชุมชน ผู้ใดจะเป็นผู้ดูแลรักษาป่าอย่างแท้จริง

๑๔. ควรมีการหารือเพื่อนำเสนอข้อเสนอเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งจะทำอย่างไรให้ขยายเวลาเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

(๑) ระยะเร่งด่วน การสำรวจพื้นที่ สภาพชนเผ่าพื้นเมืองจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ให้รับทราบข้อมูลนโยบาย จุดเด่น จุดแข็ง เพื่อนำไปหารือ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียกับเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการสำรวจ

(๒) ระยะกลาง เครือข่ายประชาชน (P - Move) ได้มีข้อเสนอแนะหลายข้อเสนองานไปยังภาครัฐ แม้ยังไม่เห็นผลทันทีแต่สามารถเจรจาและกลับไปสำรวจ หรือรวบรวมรายชื่อเพื่อขยายระยะเวลาออกไป

(๓) ระยะยาว ต้องร่วมมือกันทุกกลุ่มในการขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย การผลักดันกฎหมาย นอกจากนั้นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ สามารถอ้างอิงมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง การศึกษาแนวทางการฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศ ข้อที่ท้าทายที่สุดคือ สิ่งที่ต้องต่อรัฐธรรมนูญต้องไม่มีผลบังคับใช้

๓.๔ สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษา เรื่อง สภาพปัญหา และแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

จากการประชุมของคณะกรรมการธิการ การเดินทางไปศึกษาดูงาน และข้อมูลจากเวทีเสวนา เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ได้สรุปข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

๑. จากการรวบรวมข้อมูลของคณะกรรมการธิการพบว่า ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทย ยังไม่มีนโยบายในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองมาก่อน มีเพียงนโยบายการพัฒนาชาวเขาที่เกิดจากแรงกดดันจากนอกประเทศเกี่ยวกับการผลิตพืชเสพติดเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเพียง ๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ใน ๒๐ จังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางฝั่งตะวันตก นโยบายและการดำเนินงานพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงมีลักษณะจากบนสู่ล่าง โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการหลัก การส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทนฝิ่น โดยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในแนวนโยบายในสมัยนั้น รวมทั้งการมองข้ามภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบันคือหมู่บ้านจำนวนมากบนพื้นที่สูงที่รับนโยบายการปลูกพืชเงินสดแทนการเกษตรตามประเพณี มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น และผลจากการใช้พื้นที่ดินซ้ำซาก ทำให้ชาวบ้านต้องพึ่งพาการใช้สารเคมีทั้งในรูปของปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ซึ่งตามมาด้วยปัญหาสุขภาพอนามัยทั้งของผู้ผลิตและผู้บริโภค กล่าวได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ไม่จัดอยู่ในนิยามของ “ชาวเขา” อาทิเช่น ชาวมอแกน มอแกน อุรักลาไวย์ และมานิ เป็นต้น ยังไม่มีนโยบายให้การส่งเสริมและคุ้มครองแต่อย่างใด

๒. จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ นับตั้งแต่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ล้วนไม่คำนึงถึงการมีอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตป่า และชุมชนชาวเลที่ดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกันมาหลายชั่วอายุคน จึงทำให้ผู้รักษากฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เหล่านี้ต้องมีปัญหาขัดแย้งกับชุมชนอยู่เป็นประจำ เนื่องจากการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ซ้อนทับกับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้านที่สืบทอดมรดกกันมาหลายชั่วคน

๓. คณะกรรมาธิการได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมืองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับระบบไร่หมุนเวียน ซึ่งมีประชากรบนพื้นที่สูงหลายกลุ่มเคยทำการเกษตรระบบนี้หรือกำลังทำงานวิจัยเหล่านี้มีข้อค้นพบตรงกันว่า ระบบไร่หมุนเวียน เป็นระบบเกษตรกรรมที่มีประสิทธิภาพในระยะยาวและช่วยส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพได้ดี ชุมชนที่ยังคงรักษา ระบบไร่หมุนเวียนล้วนตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของประเทศ ซึ่งตรงข้ามกับความเข้าใจของรัฐที่เหมารวมว่าเป็นการทำไร่เลื่อนลอยทั้งหมด ด้วยเหตุนี้เมื่อระบบไร่หมุนเวียนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จึงมีบางหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ความสำคัญและไม่เคารพต่อการขึ้นทะเบียนระดับชาตินี้

๔. จากการศึกษาพบว่า การปรับปรุงและบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ครั้งล่าสุด ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ร่วมกับป่าชุมชนที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่า จึงทำให้กฎหมายเหล่านี้มีผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนเหล่านี้ในหลายลักษณะ รวมทั้งกลับมีบทลงโทษที่รุนแรงมากขึ้น กฎหมายเหล่านี้ยังคงไม่คำนึงถึงชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ป่ามายาวนานหลายชั่วอายุคนก่อนที่กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เหล่านี้จะถูกบัญญัติขึ้น สิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่าบรรดากฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ทั้งหมดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมผูกพันโดยการให้สัตยาบันไว้แล้วด้วย ที่สำคัญคือ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในประเด็นต่อไปนี้ :

- ๑) การร่วมจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Joint Management in Protected Areas)
- ๒) การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (Equal Access and Benefit Sharing)
- ๓) การมีฉันทานุมัติโดยอิสระ ล่วงหน้า และได้รับการบอกแจ้ง (Free, Prior, and Informed Consent)
- ๔) การเก็บหาของป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุง (Non-timber Forest Products)
- ๕) การส่งเสริมและเคารพภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองในการจัดการทรัพยากรเชิงอนุรักษ์และอย่างยั่งยืน

นอกจาก ๕ ประเด็นข้างต้น ยิ่งไปกว่านั้นในเวทีป่าไม้โลก ได้มีมติร่วมกันว่าการจัดการป่าไม้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากรัฐผูกขาด (State Monopoly) มาสู่การจัดการร่วมแบบพหุภาคี ซึ่งรัฐไทยยังมิได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับมติเหล่านี้แต่อย่างใด

๕. ผลจากการพิจารณาศึกษาเรื่องนี้ คณะกรรมาธิการเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องยับยั้งการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ที่คุกคามต่อวิถีชีวิตตามจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากกฎหมายเหล่านี้ และรัฐสภาต้องสร้างเครื่องมือหรือออกกฎหมายเพื่อยับยั้งการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไปพร้อมกับทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมผูกพันไว้และผลักดันให้เกิดการปรับแก้กฎหมายของรัฐให้สอดคล้องโดยเร็ว

๖. คณะกรรมาธิการพบว่า จากการพัฒนาที่ผ่านมาชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมืองไม่มีโอกาสร่วมในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติของตนเองเลย ทั้งยังต้องรับผลกระทบเชิงลบจากแผนการพัฒนาเหล่านี้มาโดยตลอด อันนำมาซึ่งปัญหาสังคมหลายด้าน เช่น การถูกจับกุมและบังคับอพยพจากป่าอนุรักษ์ การอพยพทิ้งถิ่นเข้าสู่เมือง การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

อันเป็นผลมาจากการส่งเสริมพืชพาณิชย์ และการหย่าร้าง เป็นต้น รวมทั้งปัญหาการไร้สถานะบุคคลหรือไร้สัญชาติของประชากรบนพื้นที่สูงและชาวเลจำนวนมากที่ทำให้เขาเหล่านั้นไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้พลเมืองของตน

๗. คณะกรรมาธิการได้ค้นพบตัวอย่างของชุมชนที่สามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ภูมิปัญญาตามประเพณีของตน และเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงที่เปิดโอกาสให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ โดยการพัฒนาชุมชนบนฐานวัฒนธรรมประเพณีของตน ชุมชนที่เข้าร่วมเกิดความมั่นใจ ในศักยภาพของตนเองในการจัดการตนเอง โดยสามารถนำไปปรับใช้หรือขยายไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

๘. คณะกรรมาธิการเห็นว่า นับตั้งแต่ที่สหประชาชาติได้ประกาศ “ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง” (UNDRIP) ในปี ๒๕๕๐ และประกาศให้ วันที่ ๙ สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันชนเผ่าพื้นเมืองโลก เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (คชท.) จึงได้จัดงาน “มหกรรมวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย” ขึ้นทุกปีต่อเนื่องกันมา เพื่อขนานรับคำประกาศของสหประชาชาติ และได้ประกาศจัดตั้ง “สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย” ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากนั้น โดยกระบวนการการมีส่วนร่วม ได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงโดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย รอเวลานำเสนอเข้าสู่รัฐสภาต่อไป ปัจจุบันสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย มีสมาชิกที่เป็นผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมือง จำนวน ๔๒ กลุ่ม

๙. คณะกรรมาธิการพบว่า ในปัจจุบันรัฐได้มีแผนการปฏิรูปประเทศ โดยได้กำหนดให้มีการพัฒนากฎหมายส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้น โดยมีศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพจัดให้มีการระดมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมการยกร่าง “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.” ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ในขั้นตอนการเตรียมการยกร่างโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ โดยจะต้องมีการติดตามและร่วมผลักดันอย่างต่อเนื่อง

๑๐. ในการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีแนวคิดสอดคล้องกันว่าควรนำร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. มาบูรณาการให้เป็นฉบับเดียวกันโดยผสมผสานบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครอง (Promotion and Protection) เข้ากับกิจการของสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ตามหลักการของการจัดการตนเอง (Self-Governance) ซึ่งจะเอื้อให้เกิดความประสานสอดคล้องไปกับพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมผูกพัน ที่สำคัญคือการดำเนินงานของสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย จะส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพในการจัดการตนเองได้ตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมาธิการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่จะนำเสนอปัญหาและความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าพื้นเมืองต่าง ๆ เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งนำเสนอให้ร่างกฎหมายเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการรับรองให้จัดอยู่ในกลุ่มกฎหมายเร่งด่วนของรัฐสภาต่อไป

จากการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการพบว่า ชนเผ่าพื้นเมือง (Indigenous Peoples) เป็นกลุ่มชนที่มีอัตลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันและใกล้ชิดกับธรรมชาติอย่างแนบแน่น มีการดำรงชีวิตที่เน้นระบบการผลิตเพื่อยังชีพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระบบการขัดเกลาทางสังคม และการบ่มเพาะจากฐานวัฒนธรรมจนกลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ต่อมาเมื่อนโยบายรวมกลุ่มและหลอมรวมกลายเป็นประชากรของรัฐ ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายการพัฒนา

ประเทศที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก มีผลทำให้ตัวตนและอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองเริ่มสูญหาย และยังเป็นการลดทอนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตน และให้สาธารณชนเกิดการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นเมืองที่ส่งเสริมให้ชนเผ่าพื้นเมืองอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมารับรองคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองโดยตรง และด้วยกฎหมายที่มีอยู่ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง) ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความสำคัญคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย” ประกอบกับคำแถลงนโยบายของรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ในข้อที่ ๓ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (๓.๔) สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลาย ในลักษณะพหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควบคู่กับการส่งเสริม สร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก โดยได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วน คือ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นหนึ่งในกฎหมายในหมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน จึงถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลนำเสนอให้มีกฎหมายหรือมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง รวมไปถึงการยกย่องกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ และในส่วนภาคประชาชนโดยสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ก็ได้เคยนำเสนอร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ต่อรัฐบาลแต่ยังไม่ผ่านการพิจารณา ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง ๓ กลุ่ม คือ (๑) กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ตามนโยบายของรัฐบาล (๒) มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง และ (๓) ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญที่ต้องมีการพิจารณาร่วมกัน ควรที่รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเร่งด่วนและวางมาตรการในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประกอบกับปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองโดยตรง จากที่คณะกรรมการได้ลงพื้นที่ศึกษา ดูงานและจัดเสวนารับฟังความคิดเห็น โดยรัฐบาลต้องสร้างความเข้าใจและรับฟังประชาชนให้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้ โดยเฉพาะการถูกดำเนินคดี การถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ ความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ รวมถึงกรอบระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบรังวัดพื้นที่ทำกินกับพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความซับซ้อนต้องใช้เวลามากกว่า ๒๔๐ วัน ตามกฎหมาย จะเห็นว่าประชาชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีวิตประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง...” รัฐบาลควรที่จะชะลอการบังคับใช้กฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้ในบางส่วน และควรที่จะมีการสร้างความเข้าใจ ลดภาระ และให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องนี้อย่างเพียงพอ ก่อน เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

๔. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

จากการพิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริม และคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สื่อสารสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ คณะกรรมการได้ทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) รัฐบาลควรมีการเร่งรัดให้มีการตรา “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.” ขึ้นโดยเร็ว เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เร่งด่วนและมีความจำเป็น โดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ดำเนินการไปแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ตามรัฐธรรมนูญ สอดรับกับกฎหมายระหว่างประเทศ และเพื่อเป็นการเข้าถึงสิทธิหน้าที่ของประชาชน ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มมากขึ้น ซึ่งในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑.๑) หมวดบททั่วไป

๑.๑.๑ ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ให้หมายรวมถึงชนเผ่าพื้นเมืองด้วย

๑.๑.๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รักษาการพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกระเบียบและประกาศ เพื่อปฏิบัติการพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

๑.๒) หมวดการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์

๑.๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศพหุชาติพันธุ์ และพหุวัฒนธรรม

๑.๒.๒ ไม่มีการเหยียดหยาม สร้างความเกลียดชัง หรือเลือกปฏิบัติทางชาติพันธุ์

๑.๒.๓ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม

๑.๒.๔ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

๑.๒.๕ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิได้รับการส่งเสริมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม โดยได้รับการจัดสรรที่คำนึงถึงสัดส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์

๑.๒.๖ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อประโยชน์ ของชุมชนและสังคม รวมทั้งได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม

๑.๒.๗ กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิมนุษยชน อาทิ ได้รับเอกสารรับรองตัวบุคคล (บัตรประจำตัว) ได้รับการศึกษา ได้รับสิทธิรักษาพยาบาล เป็นต้น

๑.๒.๘ กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการคุ้มครอง มีสิทธิครอบครองและสิทธิในการจัดการ พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

๑.๒.๙ กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิและเข้าถึงการคุ้มครองทางกฎหมาย และได้รับการส่งเสริม ด้านพหุนิยมทางกฎหมาย

๑.๓) หมวดคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์

๑.๓.๑ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ

๑.๓.๒ ให้มีสัดส่วนผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ในคณะกรรมการ

๑.๓.๓ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์กรุงเทพมหานครและจังหวัด

๑.๓.๔ ให้มีสัดส่วนผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ในคณะกรรมการ

๑.๓.๕ ให้มีสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ แห่งชาติและศูนย์ประสานงานส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์กรุงเทพมหานครและจังหวัด สังกัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑.๔) หมวดสภากลุ่มชาติพันธุ์

๑.๔.๑ ให้มีสภากลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ

๑.๔.๒ ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.

ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

๑.๔.๓ ให้มีสภากลุ่มชาติพันธุ์ระดับท้องถิ่น

๑.๕) หมวดกองทุนส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์

๑.๕.๑ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน

๑.๕.๒ ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุน

๑.๖) หมวดบทลงโทษ

๑.๖.๑ ผู้เหยียดหยาม สร้างความเกลียดชัง หรือเลือกปฏิบัติทางชาติพันธุ์

๑.๖.๒ ผู้ละเมิดพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทาง

วัฒนธรรมและจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์

๑.๗) หมวดบทเฉพาะกาล

๑.๗.๑ ให้สำรวจและจัดทำ ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อมูลชุมชน พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ โดยในระหว่างการดำเนินการสำรวจและจัดทำพื้นที่ดังกล่าว ให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถใช้สิทธิในพื้นที่ดังกล่าวตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

๑.๗.๒ ให้ศูนย์พัฒนาราชภูมบนพื้นที่สูงและกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์และสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ จนกว่าจะมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์และสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติแล้วเสร็จ

๒) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ควรมีการพิจารณาบูรณาการร่างพระราชบัญญัติที่จะเกิดขึ้นใหม่ (ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ.) เข้ากับมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติของภาคประชาชนที่เคยนำเสนอโดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายต่อรัฐบาล แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณา ต่อมาสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยได้เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิการสังคม เด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาเช่นกัน จะทำให้เนื้อหาครอบคลุมและตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและของประชาชนมากที่สุด

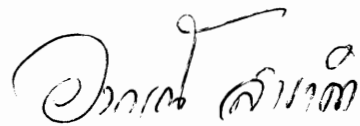
๓) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ควรปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และชะลอการดำเนินคดีกับประชาชน อันเป็นผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์โดยตรง กลายเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายทั้งที่อยู่มาก่อนเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งอยู่กันมาหลายชั่วอายุคนในระดับนานาชาติให้การยอมรับเรื่อง Ancestor Domain อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และการสำรวจรังวัดที่ดินไม่สามารถทำให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน ประกอบกับรัฐมีหน้าที่ต้องสร้างความเข้าใจต่อประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย

ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง...” รัฐจึงควรที่จะมีการให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวก่อน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตลอดจนกติกากฎหมายระหว่างประเทศ

๔) กองทัพบกควรติดตามช่วยเหลือเยียวยาอย่างต่อเนื่องต่อบุคคลที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๖๓ เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ทั้งกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) และกลุ่มกองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร

๕) กระทรวงมหาดไทยต้องเร่งรัดกระบวนการทางสัญชาติไทยให้รวดเร็วและทั่วถึงในกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เข้าถึงสิทธิการศึกษา สิทธิรักษาพยาบาล สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิผู้พิการ ตลอดจนการออกเอกสารรับรองตัวบุคคลให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

คณะกรรมการการขอเสนอรายงานการศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย และข้อสังเกตของคณะกรรมการการ มาเพื่อโปรดพิจารณาและนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

(นางอาภรณ์ สาราคำ)

เลขานุการคณะกรรมการการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

ประกาศคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒ วันพุธที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมมีมติ ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๖ ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาศึกษา รวบรวมประเด็นปัญหา รวมถึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ เว้นแต่หน้าที่และอำนาจในการสอบหาข้อเท็จจริง แล้วให้คณะอนุกรรมการรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อคณะกรรมการทราบเป็นระยะ และจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับจากประชุมคณะอนุกรรมการครั้งแรก ซึ่งคณะอนุกรรมการประกอบด้วย

๑. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นางเจริญ เรียวแรง	เป็นอนุกรรมการ
๓. นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์	เป็นอนุกรรมการ
๔. นางอาภรณ์ สาราคำ	เป็นอนุกรรมการ
๕. นายธีระวุฒิ สัมมาทรัพย์	เป็นอนุกรรมการ
๖. นายศรีสง่า หนองกุ่ม	เป็นอนุกรรมการ
๗. นายสุรพงษ์ กองจันทิก	เป็นอนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ประกาศคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง พ้นและแต่งตั้งอนุกรรมการ ในคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ
ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ (เพิ่มเติม)

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕ วันพุธที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมมีมติ ให้พ้นและแต่งตั้งอนุกรรมการ ในคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

๑. นายศรีสง่า หนองกุ่ม อนุกรรมการ พ้นจากหน้าที่
๒. แต่งตั้งอนุกรรมการ (เพิ่มเติม) ดังมีรายชื่อต่อไปนี้
 - ๒.๑ นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
 - ๒.๒ นายกรวิทย์ สาราคำ
 - ๒.๓ นายชนภัทร นันทกาวงศ์
 - ๒.๔ นางสาวพัชรอรุณ หลินวรรัตน์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ประกาศคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการ ในคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ
ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๗ วันพุธที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการ ในคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. นายชูพนิจ เกษมณี
๒. นายประเสริฐ ตระการศุภกร
๓. นายศักดิ์ดา แสนมี
๔. นางสุนี ไชยรส
๕. นายสุวิทย์ แสนยากุล

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ประกาศคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการ ในคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ
ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘ วันพุธที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการ ในคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. นายอนันต์ ดนตรี
๒. รองศาสตราจารย์ปานใจ ธารทัศนวงศ์
๓. นายธรรมกร พันธารีกุล

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓/พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(นางมุกดา พงษ์สมบัติ)

ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรม

การประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์

วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๒ คณะกรรมการการเข้ารับฟังปัญหาและพบปะตัวแทน
กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จำนวน ๕ คนเผ่า (ม้ง ปกาเกอะญอ ลีซอ เมี่ยน อาข่า) ณ องค์การบริหาร
ส่วนตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ คณะกรรมการการศึกษาทำงานในพื้นที่จริงที่เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กรณีพื้นที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกินทับซ้อนหรืออยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่ เขตติดต่ออำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ลงพื้นที่ศึกษาดูงานทั้ง ๒ หมู่บ้าน (บ้านแม่กลองน้อย บ้านแม่กลองใหญ่)

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๓ คณะกรรมการการเข้ารับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับสภาพ
ปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขา ณ ศูนย์พัฒนารัฐกรบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ และเยี่ยมชม
พิพิธภัณฑ์เรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ (พิพิธภัณฑ์ชาวเขา) (ช่วงเช้า)

คณะกรรมการเยี่ยมชมสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขา
ในประเทศไทย (ช่วงบ่าย)

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ คณะกรรมการเข้าร่วมการจัดเสวนา เรื่อง “กฎหมายว่าด้วย
การส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” ณ ห้องประชุมนรสิงห์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ค
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖-๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.๑ การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ด้วยการจัดทำโฉนดชุมชนเพื่อเป็นเขตสงวนและวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาวเล โดยให้มีการพิสูจน์สิทธิในที่อยู่อาศัยของชุมชนผ่านภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสารสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว และให้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อการพิสูจน์ที่ดิน ชุมชนชาวเลเป็นการเฉพาะ	กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)
๑.๒ การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง หาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเลในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขตอนุรักษ์อื่น ๆ และกันพื้นที่จอด ซ่อมเรือ เส้นทางเข้า-ออกเรือ เนื่องจากส่วนมากทับซ้อนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีความขัดแย้งกันเป็นระยะ รวมถึงการควบคุมเขตการทำประมงอวนลากและอวนรุนให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่างแท้จริง (รुकล้าเขตประมงชายฝั่ง)	ทส. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)
๑.๓ การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขเพื่อฟื้นฟูสุขภาพสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพหาปลา/ดำนํ้าทำให้เกิดโรคน้ำหนึบ และการมีปัญหาด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)
๑.๔ การช่วยแก้ปัญหาสัญชาติในกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน	มท.
๑.๕ การส่งเสริมด้านการศึกษาแก่เด็กและสนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับจัดตั้งการศึกษาพิเศษ/หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากเด็กชาวเลออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาภาคบังคับ	กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)
๑.๖ การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์และให้มองชาวเลอย่างมีศักดิ์ศรีมีความเป็นมนุษย์	วธ.
๑.๗ การส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเลและสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมให้มีโรงเรียนสอนภาษา วัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมชาวเลในหลักสูตรสามัญส่งเสริมชมรมท้องถิ่นในโรงเรียน เช่น ชมรมภาษา ชมรมร้องเง็ง ส่งเสริมการใช้สื่อที่หลากหลาย สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อสมัยใหม่ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น	วธ. ศธ.
๑.๘ ชุมชนที่มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ขอให้ภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมชุมชนให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
๑.๙ การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายชาวเล ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและให้มีงบประมาณส่งเสริม "วันนัดพบวัฒนธรรมชาวเล" เพื่อจัดกิจกรรมและการพบปะแลกเปลี่ยน (ในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี) โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนขอเป็นหลักในการจัดกิจกรรมดังกล่าว	พม. วธ.
๒. มาตรการการฟื้นฟูในระยะยาว ดำเนินการภายใน ๑-๓ ปี	หน่วยงานรับผิดชอบ
๒.๑ พิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ	ทส.มท.พม.ศธ.วธ.

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วย เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓

มติ ครม. 3 สิงหาคม 2553

เรื่อง แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) เสนอดังนี้

1. เห็นชอบหลักการแผนนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
2. มอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงไปปฏิบัติ ดังนี้

1.1 มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน 6 - 12 เดือน

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1. อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม	1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนชาวกะเหรี่ยงในเรื่องอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ (Ethnic identity) และวัฒนธรรมกะเหรี่ยงว่าเป็น ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาติที่มีความหลากหลาย	• วธ. • กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) • กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
	1.2 ส่งเสริมสังคมให้มีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันแบบ พหุวัฒนธรรม โดยให้เรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่ม ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	• วธ. • พม.
2. การจัดการทรัพยากร	2.1 ยุติการจับกุมและให้ความคุ้มครองกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ข้อพิพาทเรื่องที่ทำกินในพื้นที่ดั้งเดิม	• กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) • กระทรวงมหาดไทย (มท.)
	2.2 จัดตั้งคณะกรรมการ หรือกลไกการทำงานเพื่อกำหนด เขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิต ตามวัฒนธรรม (Demarcation Committee/Mechanism) เพื่อจัดการข้อพิพาทการใช้ประโยชน์หรือการถือครองพื้นที่ ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกับหน่วยงานรัฐซึ่งมี องค์ประกอบนอกเหนือจากองค์ประกอบของคณะกรรมการ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้มีส่วนได้เสีย นักวิชาการ และ ผู้ปฏิบัติงาน ทางด้านวิถีวัฒนธรรม และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนนัก มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ มุ่งเน้นการส่งเสริมแนวทางการจัดการความขัดแย้งในเชิง สร้างสรรค์ (Constructive Dialogue)	• ทส. • มท. • คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ • เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม • กระทรวงยุติธรรม (ยธ.)
	2.3 ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนบน พื้นที่สูง เช่น การรักษาความหลากหลายของการสร้างพันธุ์พืช การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การสร้างความสมดุล ของนิเวศผ่านกระบวนการระบบไร่หมุนเวียน	• ทส. • มท. • กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)
3. สิทธิในสัญชาติ	3.1 มีมติคณะรัฐมนตรีให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับบัตร ประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรประจำตัวบุคคลบน พื้นที่สูงและบัตรสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูงเดิม) ที่อพยพเข้า	• มท. • สำนักงานสภาความมั่นคง

	หมุนเรียนของชาวกะเหรี่ยงเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม	• วธ.
	1.3 ส่งเสริมเกษตรพอเพียงหรือเกษตรทางเลือกที่ไม่ใช่เกษตรเชิงเดี่ยวหรือเกษตรเชิงอุตสาหกรรม	• กษ. • ทส. • มท.
	1.4 ส่งเสริมสนับสนุนและยอมรับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่และการจัดการของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น การออกโฉนดชุมชน	• มท. • ทส.
2. สิทธิสัญชาติ	จัดสรรงบประมาณรายหัวตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้จัดทำประวัติและมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป	• สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแห่งชาติ (สปสช.)
3. การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม	กำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโดยมีพื้นที่นาร่อง เช่น • 3.1 บ้านห้วยหินลาดใน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย • 3.2 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี • 3.3 บ้านหนองมณฑา (มอวาดี) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่ • 3.4 บ้านเลตองคุ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก	• ทส. • มท. • พม. • ศธ. • วธ.
4. การศึกษา	4.1 ปรับระบบการสอบบุคลากรครู โดยการส่งเสริมให้ทุนแก่กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มกะเหรี่ยงใหม่มากขึ้น เพื่อให้สามารถกลับไปทำงานยังชุมชนของตนเอง หากเป็นครูกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะต้องสามารถพูดภาษาของกลุ่มชาติ	• ศธ.

	พันธุ์ นั้น ๆ ได้ หรือพร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น	
	4.2 รัฐจะต้องผ่อนปรนเงื่อนไขกำหนดคุณวุฒิด้านการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการการสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และภาษาของท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะครูที่สอนในระดับเด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษา	• ศธ. • วธ.
	4.3 ส่งเสริมนโยบาย "พหุภาษา" เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในภาษาพูดและภาษาเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในความแตกต่างทางชาติพันธุ์	• ศธ. • วธ.
	4.4 ปรับเปลี่ยนรูปแบบของโรงเรียนให้เกิดความเหมาะสมกับชุมชน เช่น ปรับเป็นโรงเรียนสาขาโดยไม่ยุบโรงเรียนไม่ว่าชุมชนแห่งนั้นมีขนาดเล็กหรือใหญ่ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาท้องถิ่นผ่านการร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน นักวิชาการ องค์กรอิสระ เพื่อพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งทางด้านภาษาและวัฒนธรรม	• ศธ.

	ตั้งแต่ วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 สามารถขอเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นอยู่ถาวรในประเทศไทย และได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ส่วนบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้สามารถขอสัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ มาตรา 7 ทวิ ได้ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายประมาณ 40,000 คน	
	3.2 เร่งรัดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาการขอเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวรวมทั้งบุตรที่เกิดในประเทศไทยขอสัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ มาตรา 7 ทวิ ที่ได้ยื่นเรื่องขอเป็นเวลานานแล้ว	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
4. การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม	4.1 ส่งเสริมศูนย์วัฒนธรรมชุมชน โดยเชื่อมโยงและสอดคล้องกับวิถีชีวิตกับฐานคิดดั้งเดิม ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีชีวิต	- วธ. โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด - สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดย ศูนย์บูรณาการไทยสายใยชุมชน - เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
	4.2 สนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชน และการทำกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	- วธ. - พม.
5. การศึกษา	5.1 ให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการจัดการศึกษาโดย	ศธ.
	ท้องถิ่น เช่น งบประมาณ	
	5.2 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารการศึกษา ครู คนในท้องถิ่น เช่น กรรมการโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยการฝึกฝนอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง และปรับระบบการบริหารของโรงเรียนให้เกิดความเหมาะสมกับชุมชน	ศธ.
	5.3 สนับสนุนทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาที่จำเป็นในการพัฒนาชุมชน เช่น ด้านสาธารณสุข	- มท. - ศธ. - กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)

1.2 มาตรการฟื้นฟูระยะยาว ดำเนินการภายใน 1 - 3 ปี

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1. กาจัดการทรัพยากร	1.1 เพิกถอนพื้นที่ที่รัฐประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ อนุรักษ์ป่าสงวนซึ่งทับซ้อนกันที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีข้อเท็จจริงจากการพิสูจน์อย่างเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าได้อยู่อาศัย ดำเนินชีวิตและใช้ประโยชน์ในที่ดินกลามาเป็นเวลานาน หรือก่อนที่รัฐจะประกาศกฎหมาย หรือนโยบายทับซ้อนพื้นที่ดังกล่าว	ทส.
	1.2 ส่งเสริมและยอมรับระบบไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงที่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและวิถีชีวิตพอเพียง รวมทั้งผลักดันให้ระบบไร่	- ทส. - กษ.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และ
ควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐

ที่ นร ๐๒๐๔/ว ๑๔๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กท ๑๐๓๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และควบคุม
พืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง
พ.ศ. ๒๕๔๐ ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ และให้ดำเนินการต่อไปได้

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องนี้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๔ ตอนพิเศษ ๖๗ ง วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิษณุ เครืองาม)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักนิติกรรม

โทร. ๒๘๒๘๑๔๕

โทรสาร ๒๘๒๔๑๔๕

สำเนาถูกต้อง

(นายเนาวพล มณีรัตน์)

เจ้าพนักงานธุรการ 4

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม
และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขา การพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ในจังหวัดที่มีชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นไปอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ ได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาข้อบังคับ มติ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่ได้กำหนดไว้ใน ระเบียบนี้แล้ว หรือขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

หมวดที่ ๑

ข้อความทั่วไป

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“พื้นที่สูง” หมายความว่า พื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หรือเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ ๓๕ หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตรขึ้นไป ในจังหวัดต่าง ๆ ๒๐ จังหวัด คือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน ลำพูน ลำปาง แพร่ ตาก เพชรบูรณ์ เลย พิชัยโลก สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และ เพชรบุรี

“ประชากรบนพื้นที่สูง” หมายถึง ประชากรที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นชาวเขา คนไทย และกลุ่มชนอื่น ๆ ซึ่งรัฐบาลไม่ได้มีนโยบาย หรือมาตรการ นโยบายดูแลดำเนินการเป็นการเฉพาะ

“แผนแม่บท” หมายถึง แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง

หมวดที่ ๒

คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการ

การแก้ไขปัญหามั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง เรียกโดยย่อว่า นอส. มีนายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธาน และคณะกรรมการอื่น ๆ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยมี เลขาธิการสภาพมั่นคงแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้มี กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการตามที่จำเป็น

ข้อ ๓ ให้ นอส. มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) พิจารณากำหนดนโยบาย และมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหามั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชนสิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง และพิจารณาเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องนโยบายการใช้พื้นที่สูงตามแผนแม่บทฯ

๒) อำนวยการ และประสานการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการของ องค์การบริหารทุกระดับตามแผนแม่บทฯ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) อนุมัติแผนงาน โครงการ และ งบประมาณที่ขอรับการสนับสนุน ตามแนวทางของแผนแม่บทฯ

๔) ติดตามและประเมินผล การดำเนินการของส่วนราชการต่าง ๆ ตามแผนแม่บทฯ

๕) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานได้ ตามความจำเป็น

๖) ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวดที่ ๓

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาคา
มมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง

ข้อ ๘ ให้มีสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบาย และอำนวยการแก้ไข
ปัญหาคาามมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบน
พื้นที่สูง เรียกชื่อย่อว่า สล.นอศ. เป็นหน่วยงานภายในของสำนักงานสภาพามมั่นคง
แห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ นอศ. มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงและ
ระดับปฏิบัติงานของส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมปฏิบัติงาน โดย
แบ่งการดำเนินการเป็นฝ่ายต่าง ๆ ๔ ฝ่าย ได้แก่

๑) ฝ่ายอำนวยการและประสานนโยบาย มีสำนักงานสภาพามมั่นคง
แห่งชาติ รับผิดชอบ

๒) ฝ่ายประสานแผนงาน และติดตามประเมินผล มีสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ
ดำเนินการ

๓) ฝ่ายพัฒนาและจัดระบบข้อมูล มีกรมพัฒนาที่ดิน และกรมประชา
สงเคราะห์ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ

๔) ฝ่ายตรวจสอบและกำหนดเขตที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยชุมชนบน
พื้นที่สูง มีกรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมการปกครอง เป็นหน่วยงานหลัก
รับผิดชอบ

ข้อ ๙ ให้ สล.นอศ. มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑) อำนวยการและประสานการปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการขององค์กร

บริหารทุกระดับ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ประสานงานระหว่างคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานชุดต่าง ๆ ที่แต่งตั้งโดย นอศ.

๓) ปฏิบัติงานหรือดำเนินการที่เป็นการสนับสนุน นอศ.

๔) ติดตามประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรของรัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน รวมทั้งมีอำนาจเชิญบุคคลของส่วนราชการและองค์กรดังกล่าว เพื่อขอคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รายงาน สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของ นอศ. ได้ตามความจำเป็น

๕) จัดจ้างผู้เชี่ยวชาญและลูกจ้างชั่วคราว เพื่อมาปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็น

๖) ขอตัวบุคลากร หรือยืมเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ จากส่วนราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น มาปฏิบัติงานหรือใช้ประโยชน์ตามระเบียบนี้ได้

๗) ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใด ตามที่ นอศ. หรือ ประธาน นอศ. มอบหมาย

ข้อ ๑๐ ให้มีผู้อำนวยการ สล.นอศ. เป็นผู้บริหาร ของ สล.นอศ. และเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ปฏิบัติงานใน สล.นอศ.

ข้อ ๑๑ ค่าใช้จ่ายสำหรับ นอศ. คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานเฉพาะกิจที่แต่งตั้งโดย นอศ. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติงานใน สล.นอศ. หรือสถาบันหรือบุคคลใดที่มาช่วยราชการของ สล.นอศ. รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่น ๆ ให้จ่ายจากงบบริหารของ สล.นอศ. ซึ่งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติตั้งไว้ประจำปี

หมวดที่ ๔

คณะกรรมการศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ
เกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง กองทัพภาคที่ ๓

ข้อ ๑๒ ให้มีคณะกรรมการระดับภาค เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และเสริมการ
ปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรียกว่า คณะกรรมการ
ศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม
และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง กองทัพภาคที่ ๓ ประกอบด้วย

๑) แม่ทัพภาคที่ ๓	ประธานกรรมการ
๒) รองแม่ทัพภาคที่ ๓	รองประธานกรรมการ
๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีที่มีสถานการณ์เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๔) ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๔	กรรมการ
๕) ผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑	กรรมการ
๖) ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	กรรมการ
๗) ผู้อำนวยการกองประสานการช่วยเหลือชาวเขา	กรรมการ
ฝ่ายปฏิบัติด้านพลเรือน ศูนย์กิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการ	
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน	
๘) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๙) ผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	กรรมการ
๑๐) ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑๑) ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการสำนักงานพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ

๑๓) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๑๔) ผู้แทนกรมการปกครอง	กรรมการ
๑๕) ผู้แทนกรมป่าไม้	กรรมการ
๑๖) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด	กรรมการ
๑๗) ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ	กรรมการ
๑๘) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๑๙) ผู้แทนกรมที่ดิน	กรรมการ
๒๐) ผู้แทนสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท	กรรมการ
๒๑) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
๒๒) ผู้แทนกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๓	กรรมการ
๒๓) ผู้แทนหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ๓ กองบัญชาการทหารสูงสุด	กรรมการ
๒๔) ผู้อำนวยการกองฝ่ายอำนวยการ กองทัพบกที่ ๓	กรรมการ
๒๕) ผู้บัญชาการและ/หรือผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจ ของกองทัพบกที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๒๖) ผู้แทนส่วนราชการอื่นในกรณีที่มีสถานการณ์เกี่ยวข้อง	กรรมการ
๒๗) เสนาธิการกองทัพบกที่ ๓	กรรมการและ เลขานุการ
๒๘) รองเสนาธิการ กองทัพบกที่ ๓	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ (๑)

๒๕) ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพบกที่ ๓ กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ (๒)

ข้อ ๑๓ ให้ คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) สนับสนุนและเสริมการปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับจังหวัดร้องขอและรับผิดชอบโครงการพัฒนาเฉพาะพื้นที่เป็นการเฉพาะ

๒) ประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓) ศึกษาข้อเท็จจริง และสภาพปัญหา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาราชาวเขา สิ่งแวดล้อม และการปลูกพืชเสพติด รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อ นอส.

๔) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ นอส. มอบหมาย และแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

หมวดที่ ๕

ศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน
สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติด กองทัพบกที่ ๓

ข้อ ๑๔ ให้มีศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติด เป็นหน่วยงานภายใน กองทัพบกที่ ๓ เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการฯ เรียกชื่อย่อว่า ศอ.ชส. ทบ. ๓ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) สนับสนุน และเสริมการปฏิบัติงานตามที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร้องขอ

๒) ประสานการปฏิบัติของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓) ศึกษาข้อเท็จจริง และสภาพปัญหาตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชาวเขาต่อ นอส.

๔) ติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน เพื่อขอคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รายงาน สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของ นอส.

๕) ขอตัวบุคลากรจากส่วนราชการ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น มาช่วยปฏิบัติงานตามระเบียบนี้ได้

๖) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ นอส. มอบหมาย

ข้อ ๑๕ ให้มีผู้รับผิดชอบการบริหารงานของ ศอ.ชส.ทก. ๓ มี เสนาธิการ กองทัพภาคที่ ๓ เป็นหัวหน้าสำนักงาน ศอ.ชส.ทก. ๓ และ เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ปฏิบัติงานใน ศอ.ชส.ทก. ๓

ข้อ ๑๖ ให้ ศอ.ชส.ทก. ๓ ขออนุมัติงบประมาณจากกองทัพบก เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน

หมวดที่ ๖

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับจังหวัด

ข้อ ๑๗ ให้จังหวัดที่มีชุมชนบนพื้นที่สูงมีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับจังหวัด ประกอบด้วย

๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัด	รองประธานกรรมการ
๓) ปลัดจังหวัด	กรรมการ
๔) ผู้แทน กอ.รมน. จังหวัด	กรรมการ
๕) ผู้บังคับการและ/หรือ
รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	กรรมการ
๖) ป่าไม้จังหวัด	กรรมการ
๗) เกษตรจังหวัด	กรรมการ
๘) ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	กรรมการ
๙) ศึกษาธิการจังหวัด	กรรมการ
๑๐) สาธารณสุขจังหวัด	กรรมการ
๑๑) แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด	กรรมการ
๑๒) ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
๑๓) ประชาสงเคราะห์จังหวัด	กรรมการ
๑๔) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด	กรรมการ
๑๕) นายอำเภอและ/หรือหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
ที่มีชาวเขาอาศัยอยู่	กรรมการ
๑๖) พัฒนาการจังหวัด	กรรมการ

๑๓) ปศุสัตว์จังหวัด	กรรมการ
๑๔) คลังจังหวัด	กรรมการ
๑๕) พาณิชย์จังหวัด	กรรมการ
๑๖) อุตสาหกรรมจังหวัด	กรรมการ
๑๗) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	กรรมการ
๑๘) หัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	กรรมการ
๑๙) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ
๒๐) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัด	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ (๑)
๒๑) หัวหน้าส่วนราชการอื่นหรือผู้แทนภาคเอกชน	กรรมการและ
องค์กรชุมชนในจังหวัดที่ประธานเห็นเหมาะสม ผู้ช่วยเลขานุการ (๒)

ข้อ ๑๔ ให้คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและปัญหาบนพื้นที่สูงในจังหวัดนั้น ๆ ปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม
- ๒) พิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติงานในระดับจังหวัด ตลอดจนประสานการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับชุมชนบนพื้นที่สูง
- ๓) อำนวยการ และติดตามผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดนั้น ๆ

๔) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ นอส. มอบหมายและแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม ให้สำนักงานจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง โดยอาจจัดให้มีสำนักงานเลขานุการขึ้นมาเป็นการเฉพาะ

หมวดที่ ๓

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับอำเภอ

ข้อ ๑๘ ให้อำเภอและกิ่งอำเภอที่มีชุมชนบนพื้นที่สูงมีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับกิ่งอำเภอ

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับอำเภอ ประกอบด้วย

๑) นายอำเภอ	ประธานกรรมการ
๒) เกษตรอำเภอ	กรรมการ
๓) สาธารณสุขอำเภอ	กรรมการ
๔) ศึกษาธิการอำเภอ	กรรมการ
๕) ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ	กรรมการ
๖) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	กรรมการ
๗) พัฒนาการอำเภอ	กรรมการ
๘) ป่าไม้อำเภอ	กรรมการ

- ๙) ปลัดอำเภอ อำเภอ กรรมการ
- ๑๐) ที่ดินอำเภอ กรรมการ
- ๑๑) ผู้กำกับการและ/หรือรองผู้กำกับการ กรรมการ
หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ
- ๑๒) เจ้าหน้าที่ประสานงาน รพช. อำเภอ กรรมการ
- ๑๓) ผู้บังคับกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ กรรมการ
ที่มีปัญหาชาวเขา
- ๑๔) ปลัดอำเภอฝ่ายกิจการพิเศษ กรรมการและเลขานุการ
- ๑๕) เจ้าหน้าที่ประสานงานชาวเขา กรรมการและ
ระดับอำเภอ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ผู้ช่วยเลขานุการ (๑)
- ๑๖) หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอหรือผู้แทน กรรมการและ
ภาคเอกชน องค์การชุมชนในพื้นที่ ผู้ช่วยเลขานุการ (๒)
ที่ประธานเห็นเหมาะสม

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับกิ่งอำเภอ ประกอบด้วย

- ๑) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องถิ่น ประธานกรรมการ
- ๒) ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายปกครองและพัฒนา รองประธานกรรมการ
- ๓) หัวหน้าส่วนราชการประจำกิ่งอำเภอ ดังกัก กรรมการ
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

๔) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้แทนองค์กรเอกชนในกิ่งอำเภอ
ที่ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่
เห็นสมควรแต่งตั้ง	กรรมการ
๕) พัฒนาการกิ่งอำเภอ	กรรมการ
๖) ปลัดอำเภอ ซึ่งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ
กิ่งอำเภอท้องที่แต่งตั้ง	กรรมการและ
เลขานุการ
๗) เจ้าหน้าที่ประสานงานชาวเขาระดับ
กิ่งอำเภอ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ (๑)
๘) ข้าราชการประจำกิ่งอำเภอ ซึ่งปลัดอำเภอ
ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่แต่งตั้ง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ (๒)

ข้อ ๒๐ ให้คณะกรรมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงระดับอำเภอ และกิ่งอำเภอ
มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและปัญหาบนพื้นที่สูงใน
อำเภอนั้น ๆ
- ๒) พิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติงาน ประสานการปฏิบัติในระดับอำเภอ
เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนบนพื้นที่สูง
- ๓) อำนวยการและติดตามผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน
โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนบนพื้นที่สูง
- ๔) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ นอส. มอบหมาย

หมวดที่ ๘

การสนับสนุนของส่วนราชการต่าง ๆ

ข้อ ๒๑ เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาบนพื้นที่สูง จัดตั้งคณะกรรมการ หรือองค์กรในรูปแบบอื่น ๆ ตามความ เหมาะสม เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวงและ ประสานกับหน่วยงานภายนอกกระทรวง

ข้อ ๒๒ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วน ท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจให้ความสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการและ องค์กร ตามระเบียบนี้ตามความเหมาะสม

ข้อ ๒๓ ให้สำนักงานประมาณ จัดสรรงบประมาณส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตาม ความเหมาะสม

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐

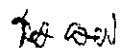
พลเอก

(ชวลิต ชงใจยุทธ)

นายกรัฐมนตรี

สำเนาถูกต้อง

(นายสาริต อานันตสมบูรณ์)
อธิการบดี สำนักงานนิทรรศการ

คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓
เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ 66/2523

เรื่อง

นโยบายการต่อสู้
เพื่อเอานะคมมิวนิสต์

1. ทัวไป

1. สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากใน ห้วงเวลาที่ผ่านมาได้เกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค วิกฤตการณ์ดังกล่าวเกิดจากปัญหาหลักในเรื่องการขาดพลังงาน ความแตกต่างในคูลัยอำนาจทหารของอภิมหาอำนาจและความขัดแย้งของโลกในค่ายสังคมนิยม สถานการณ์โดยทั่วไปได้เปลี่ยนเข้าสู่สภาพการเผชิญหน้าในรูปแบบของสงครามเย็นอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยอย่างที่สุด

1. พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยังดำรงเจตนาอันแน่วแน่ ในการาสงครามปฏิวัติเพื่อยึดอำนาจรัฐ โดยใช้เงื่อนไขประชาธิปไตยเป็นหลักและเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เปิดให้สนับสนุน ได้พลิกแพลงสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้เป็นประโยชน์ต่อตน โดยให้ความสำคัญอย่างที่สุดต่อการสร้างแนวร่วมทุกระดับเพื่อสร้างสถานการณ์ปฏิวัติและสร้างสถานการณ์สงครามต่างลัทธิโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญการเปลี่ยนความขัดแย้งภายในให้เป็นสงครามประชาชาติ การปฏิบัติในองค์กรได้เปลี่ยนสภาพจากป่าพึ่งป่า เป็นป่าพึ่งเมืองเพื่อสอดคล้อง

คล้องกับนโยบายการสร้างแนวร่วมดังกล่าว ความแตกแยกทางความคิด
ในขบวนการโดยเฉพาะข้อสงสัยในเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติ
ประชาธิปไตย โดยชนชั้นกรรมาชีพเป็นจุดอ่อนสำคัญที่เกิดขึ้นในห้วง
เวลานี้

1.3 รัฐบาลมีเจตนารมณ์ในการ تهدทุนและรักษาไว้ซึ่งสถาบัน
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างเคร่งครัดบริหารราชการแผ่นดิน
โดยคำนึงถึงความผาสุกของประชาชน ยึดมั่นในการประสานผลประโยชน์
ของชนในชาติและในเอกลักษณ์ที่ดั่งามของไทย ยึดถือหลักการ
แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมโดยเที่ยงธรรมและสันติ
วิธีรวมทั้งจะปลูกฝังให้คนไทยทุกคนยึดมั่นในอุดมการณ์ดังกล่าวโดย
เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์
ส่วนรวม ปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพในการรับใช้
ประชาชน และให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้
กองกำลังพิทักษ์รักษา และหน้าที่สำคัญในการป้องกันประเทศและรักษาไว้
ซึ่งเอกราชของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระ
มหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐบาลถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญ และเร่งด่วน
ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์อันเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งในการบั่น
ทอนความมั่นคงของชาติ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของคอมมิวนิสต์อันมีความ
สำคัญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างที่สุดของประเทศให้เสร็จสิ้นไป
โดยเร็ว

10. คำบรรยาย

3.

ร

ที่

ป

น

ก

4

3. นโยบาย

รูกทางการ

ทำลายข

ปฏิบัติ ย

นโยบายเ

การต่อสู้

4. การปฏิ

4

เสร็จสิ้นใน

อันเป็นคว

รวดเร็วจะ

ที่ส่งผลให้

รักษา ประ

ตลอดระยะ

สิ่งซึ่งขาด

งานการเมื

4.2

ถึงถึงระดับ

ในวงราชการ

ปลอดภัยให้

4.3

เสียสละผล

หน้าที่เกี่ยวข้อง

ชนชั้นและว

3. นโยบาย

ต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยการรุกรานทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เน้นหนักในการปฏิบัติทั้งปวง เพื่อรื้อถอนทำลายขบวนการแนวร่วมและกองกำลังติดอาวุธเพื่อยุติสถานการณ์ปฏิวัติ ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาชาติด้วยนโยบายเป็นกลาง และขยายผลจากโอกาสที่เปิดให้เพื่อเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธมาเป็นการต่อสู้ในแนวทางสันติ

4. การปฏิบัติ

4.1 ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยรวดเร็ว หลีกเลี่ยงการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสภาพยึดเขื่อนอันเป็นความประสงค์ของฝ่ายตรงข้าม การจะเอาชนะดังกล่าวได้โดยรวดเร็วจะต้องกลับเป็นฝ่ายรุกรานทางการเมือง ซึ่งได้แก่การปฏิบัติทั้งสิ้นที่ส่งผลให้ประชาชนสำนึกว่าแผ่นดินนี้เป็นของคนที่จะต้องปกป้องรักษา ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของปกครอง และได้ผลประโยชน์ตลอดระยะเวลาของการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์งานการเมืองเป็นสิ่งชี้ขาด งานการทหารจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้บรรลุภารกิจงานการเมืองเป็นสำคัญ

4.2 ขจัดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรมในสังคมทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างเฉียบขาด ทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งปวง สร้างความปลอดภัยให้เกิดแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

4.3 กำหนดการปฏิบัติให้มีการประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้นเสียผลประโยชน์ของชนชั้นเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องต้องมึจิตใจที่เป็นธรรม และเข้าใจปัญหาของประชาชนทุกชนชั้นและสำนึกว่า ประชาชนไทยทุกชนชั้นต่างก็มีจิตใจรักประเทศ

ชาติ และพร้อมที่จะเสียสละเพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4.4 ส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพให้สามารถในการปกครองตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนดวิธีการให้ได้รับรู้ปัญหาของประชาชนให้ถือความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น

4.5 สนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยทั้งสิ้นที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มชนนั้น ๆ อันจะพึงมีให้ระมัดระวังและอย่าสับสนระหว่างขบวนการประชาธิปไตยกับขบวนการคอมมิวนิสต์ที่แอบแฝงโดยยกประชาธิปไตยนำหน้า

4.6 การกิจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งพลเรือนตำรวจ ทหาร ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ มีทั้งการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธ และการปฏิบัติในด้านการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น ขอบเขตและระดับ ของการปฏิบัติงานในการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธอาจแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่การกิจหน้าที่ในด้านการเมืองซึ่งเป็นเรื่องหลักมีความทัดเทียมกันทุกประการ การปฏิบัติด้วยกำลังอาวุธให้พิจารณาประเภท ขนาดกำลังและยุทธวิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ เพื่อกดดัน ริดรอนทำลาย กองกำลังติดอาวุธโดยต่อเนื่อง

4.7 ปฏิบัติต่อสู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามอมเมา หรือที่จับได้อย่างเพื่อนประชาชนร่วมชาติ ชี้แจงเพื่อให้ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลในปัญหานี้อย่างต้องแท้ช่วยเหลือให้ใช้ชีวิตใหม่ร่วมกันต่อไปในสังคมอย่างเหมาะสม

2 คำบรรยาย

นา

า-

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

า

ตั้ง และ
การสร้าง
การณป
บาลให้
อันเป็นค
จะอาศัย
ไปสู่การ
มิวนิสต์
นิสต์แท้
ในเมือง
สามารถ
และสาม
ที่ตองกา
มองเห็น
นโยบาย
ให้เป็นไร

4
สำคัญยิ่ง
ความสำคัญ
กับการป

5. การบริ
5.
สำคัญต่อ

นา
ด-
1
โร
ทา
ง
ร

4.8 ให้ความสำคัญการต่อสู้ในเมืองให้มากที่สุดเพื่อจัดการจัด
ตั้ง และขยายแนวร่วมตามแนวทางเมืองสนับสนุนป่า และการจัดวาง
การสร้างสถานการณ์ปฏิวัติ และสถานการณ์สงครามประชาธิปไตย สถาน
การณ์ปฏิวัติมีรูปแบบในการโค่นเดียว รัฐบาลจากประชาชนทำลายรัฐ-
บาลให้อ่อนแอ การทำลายหรือช่วงชิงการนำขบวนการประชาธิปไตย
อันเป็นศัตรูของคอมมิวนิสต์ การสร้างสถานการณ์สงครามประชาธิปไตย
จะอาศัยแนวร่วมซึ่งมีแทรกอยู่ทุกระดับเพื่อสร้างประชาคมติ และนำชาติ
ไปสู่การสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน อันจะสนับสนุนให้พรรคคอม-
มิวนิสต์แห่งประเทศไทยสามารถ ปฏิวัติได้สำเร็จ หากพรรคคอมมิว-
นิสต์แห่งประเทศไทยบรรลุผลสำเร็จในการจัดตั้ง และขยายแนวร่วม
ในเมืองได้ จะสามารถดำรงขีดความสามารถในการรุกทางการเมือง
สามารถสร้างความสับสนทางการเมืองความวุ่นวายในทางเศรษฐกิจ
และสามารถสร้างกระแสคลื่นของประชาชนส่วนใหญ่ไปในแนวทาง
ที่ต้องการได้ จะต้องทำความเข้าใจว่าการสร้างแนวร่วมในเมืองนี้ยากที่จะ
มองเห็นได้แจ่มชัด เพราะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะดำเนิน
นโยบายอาศัยตัวแทนในรูปแบบต่าง ๆ และการใช้เหตุการณ์เฉพาะกรณี
ให้เป็นไปเสมือนการขัดแย้งโดยทั่วไป นับว่าอันตรายอย่างยิ่ง

4.9 การข่าว การจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ เป็นมาตรการอัน
สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ จึงได้ให้
ความสำคัญและให้ดำเนินการในลักษณะเชิงรุกอย่างมีแผน และสอดคล้อง
กับการปฏิบัติทุกขั้นตอน

5. การบริหาร

5.1 การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์นั้นเป็นภารกิจที่มีความ
สำคัญต่อความมั่นคงของชาติ จึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดของรัฐบาล

ให้กระทรวง ทบวง กรม และองค์การต่าง ๆ กำหนดแผนโครงการ และการปฏิบัติทั้งสิ้นให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งนโยบายนี้

5.2 สภาความมั่นคงแห่งชาติรับผิดชอบในการเสนอแนะคณะรัฐมนตรี ในเรื่องอันเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง

5.3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นกองอำนวยการเฉพาะกิจ มีผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามนโยบายและการสั่งการ ตลอดจนการประสานงานของกระทรวง ทบวง กรม และองค์การที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ในการให้ทุนให้โทษที่เป็นผลต่อราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ได้แต่งตั้งจากส่วนราชการต่าง ๆ มาปฏิบัติงาน

5.4 การสนับสนุนงบประมาณในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ให้ถือว่ามีความเร่งด่วนเป็นกรณีพิเศษ

5.5 บรรดาคำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับใดซึ่งขัดแย้งกับคำสั่งนี้ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 23 เมษายน พุทธศักราช 2523

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.
(ฉบับสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย)

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี และเจตนารมณ์ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้การรับรองเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ถือเป็นพันธะของรัฐบาลที่จะต้องให้การส่งเสริม คุ้มครอง และปกป้องสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองที่มีอยู่ในประเทศของตน

กลุ่มประชากรชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมายาวนาน มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีอัตลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไป กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ กลุ่มประชากรเหล่านี้มีองค์ความรู้และภูมิปัญญา รวมทั้งมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอดวิถีชีวิต อัตลักษณ์และระบบแบบแผนภูมิปัญญาของตนเอง แต่กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังเป็น ผู้ด้อยหรือขาดโอกาสจากกระบวนการพัฒนาของรัฐ ทำให้ถูกจำกัดสิทธิในการพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในการดำรงวิถีชีวิต เพื่อให้เกิดกลไกหลักในการส่งเสริม ประสานงาน และแก้ไขปัญหากลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองดังกล่าวได้อย่างทั่วถึงทุกด้านและสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ร่าง)
พระราชบัญญัติ
สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย
พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา..... ประกอบกับ
มาตรา.....ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ชนเผ่าพื้นเมือง” หมายความว่า บุคคลที่รวมกลุ่มและตั้งถิ่นฐานร่วมกันโดยมีการสืบทอด อนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่
ของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ตลอดจนภาษาและมีแบบแผนทางวัฒนธรรมของตนเองมาจนถึงปัจจุบัน

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

“สภาชนเผ่าพื้นเมือง” หมายถึง สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

มาตรา ๔ ชนเผ่าพื้นเมืองแต่ละกลุ่มมาขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภาชนเผ่าพื้นเมือง
กำหนด

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎระเบียบเพื่อปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัตินี้ กฎระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้บังคับใช้ได้

หมวด ๑

สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

มาตรา ๖ ให้มีสภาชนเผ่าพื้นเมือง ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองซึ่งเลือกกันเองภายในแต่ละกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาแล้ว จำนวนกลุ่มละไม่เกินห้าคน

การเลือกกันเองตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานสภากำหนด โดยคำนึงถึงสัดส่วนหญิง ชาย และตัวแทนเยาวชน เท่าเทียมภายในระหว่างกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองและมีความสอดคล้องทางวัฒนธรรม

ชนเผ่าพื้นเมืองแต่ละกลุ่มมาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภาชนเผ่าพื้นเมืองกำหนด

มาตรา ๗ สมาชิกต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย หรือเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(๓) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

มาตรา ๘ ให้สมาชิกมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันประกาศรายชื่อสมาชิกในราชกิจจานุเบกษา และอาจได้รับการคัดเลือกใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

สมาชิกซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๙ สมาชิกพ้นจากตำแหน่งดังต่อไปนี้

(๑) พ้นตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

(๕) ขาดการประชุมโดยไม่มีเหตุอันควรและไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาสามครั้งติดต่อกัน

(๖) สภาชนเผ่าพื้นเมืองมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งเพราะเหตุมีความประพฤติในทางเสื่อมเสียต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือประพฤติผิดศีลธรรมและจริยธรรมของการเป็นสมาชิก

(๗) ถูกถอดถอนโดยกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองที่คัดเลือกกันเองตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกและถอดถอนสมาชิก

เมื่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกที่มาจากกลุ่มใดพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคหนึ่ง ให้กลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองนั้นทำการคัดเลือกบุคคลอื่นเป็นสมาชิกแทนตำแหน่งที่ว่างภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันพ้นตำแหน่ง

สมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาแทนให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของสมาชิกที่ตนแทน แต่ถ้าเวลาเหลือน้อยกว่าเก้าสิบวันไม่ต้องดำเนินการเพื่อหาสมาชิกใหม่แทนตำแหน่งที่ว่าง

มาตรา ๑๐ ประธานสภา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการประชุมและมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ตามความจำเป็นในการประชุมสภาชนเผ่าพื้นเมืองและคณะกรรมการ

(๒) เป็นผู้แทนสภาในกิจการของสภาชนเผ่าพื้นเมือง ที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

(๓) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มิกฎหมายบัญญัติไว้

(๔) ควบคุมและดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมติและข้อบังคับของสภา

มาตรา ๑๑ รองประธานสภา มีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภามอบหมาย

มาตรา ๑๒ เลขานุการสภา มีอำนาจหน้าที่จัดทำรายงานการประชุม และรับผิดชอบงานธุรการของสภา

มาตรา ๑๓ ให้มีการประชุมสภาชนเผ่าพื้นเมืองครั้งแรกภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่มีการประกาศรายชื่อสมาชิกในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเลือกคณะกรรมการ

ให้มีการประชุมสมัยสามัญสภาชนเผ่าพื้นเมืองภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี

คณะกรรมการอาจมีมติให้มีการประชุมสมัยวิสามัญสภาชนเผ่าพื้นเมือง เมื่อมีเหตุจำเป็นที่ต้องมีการปรึกษาหารือเป็นการเร่งด่วน

คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมสมัยวิสามัญสภาชนเผ่าพื้นเมือง เมื่อสมาชิกเข้าชื่อกันจำนวนหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกสภาที่มีอยู่ขอให้มีการประชุมสภา

มาตรา ๑๔ การประชุมสภาชนเผ่าพื้นเมือง ต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานสภาเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานสภาไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา

การลงมติ สมาชิกคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนนและให้ถือหลักฉันทามติ ยกเว้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเงิน แผนงาน โครงการ หรือเรื่องอื่นใดที่มีลักษณะเป็นงานประจำ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ ในกรณีนี้ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

ในการพิจารณาว่าเรื่องใดยกเว้นไม่ต้องใช้หลักฉันทามติหรือไม่ ให้ประธานนำเรื่องดังกล่าวหารือกับคณะผู้อาวุโสเพื่อหาข้อยุติ ความเห็นของคณะผู้อาวุโสถือเป็นที่สุด

มาตรา ๑๕ สภาชนเผ่าพื้นเมือง คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่สภาแต่งตั้งจะเชิญข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นหรือให้จัดส่งเอกสาร หรือข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร ให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ความร่วมมือแก่สภาชนเผ่าพื้นเมือง คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่สภาชนเผ่าพื้นเมืองแต่งตั้ง

มาตรา ๑๖ ให้สมาชิก คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่สภาชนเผ่าพื้นเมืองแต่งตั้งได้รับเบี้ยประชุม และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗ สภาชนเผ่าพื้นเมือง มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมและข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ

หมวด ๒ อำนาจหน้าที่

มาตรา ๑๘ สภาชนเผ่าพื้นเมือง ทำหน้าที่จัดทำนโยบาย และ ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พื้นที่ทางจิตวิญญาณ และสิทธิมนุษยชนของชนเผ่าพื้นเมือง เพื่อเสนอแนะแก่องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และข้อมูลข่าวสารของชนเผ่าพื้นเมือง

(๒) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) อนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟู อัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรมอันดีงาม ภูมิปัญญา อาหาร สมุนไพร พันธุ์พืช พื้นที่ทำมาหากิน และตามจารีตประเพณีของชนเผ่าพื้นเมือง

(๔) สนับสนุน ส่งเสริม วิจัย และพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กร ชุมชน ชุมม สตรี เยาวชน และผู้นำของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย

(๕) ส่งเสริมให้มีระบบสื่อสารสนเทศของชนเผ่าพื้นเมืองในภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

(๖) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชนเผ่าพื้นเมือง

(๗) คุ้มครองและส่งเสริมเรื่องอาชีพและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

(๘) เป็นกลไกในการแสวงหาความร่วมมือในการพิทักษ์และปกป้องสิทธิมนุษยชน ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิชนเผ่าพื้นเมืองของกลุ่มประชากรชนเผ่าพื้นเมือง ในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

(๙) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตจากนโยบายหรือกิจการหรือโครงการใด ๆ ต่อรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๑๐) จัดทำรายงาน ศึกษา ติดตาม และประเมินผลกระทบ ในนโยบายหรือกิจการหรือโครงการใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมือง

(๑๑) จัดทำรายงานและข้อเสนอในประเด็นชนเผ่าพื้นเมือง เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(๑๒) แต่งตั้งคณะที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ตามที่สภาเห็นชอบ

(๑๓) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และงบประมาณของสภาชนเผ่าพื้นเมือง

(๑๔) จัดตั้งสถาบันชนเผ่าพื้นเมือง

(๑๕) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติ

(๑๖) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด ๓ คณะกรรมการสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๙ ให้สภาชนเผ่าพื้นเมืองมีคณะกรรมการประกอบด้วย ประธานสภาหนึ่งคน รองประธานสภาห้าคน เลขาธิการสภาหนึ่งคน และกรรมการสภาสิบหกคน

เมื่อมีการประชุมสภาชนเผ่าพื้นเมืองเป็นครั้งแรก ให้สมาชิกที่มีอายุสูงสุดหรือสมาชิกผู้มีอายุสูงลำดับถัดลงไปเมื่อสมาชิกผู้มีอายุสูงกว่าสละสิทธิ์ ทำหน้าที่เป็นประธานชั่วคราว เพื่อคัดเลือกประธานสภา และให้ประธานสภาทำหน้าที่เป็นประธานต่อไป

ให้ประธานสภาเสนอชื่อเลขานุการสภาหนึ่งคนเพื่อให้ที่ประชุมสภารับรอง

ให้สมาชิกจากแต่ละภูมิภาคเสนอรายชื่อตัวแทนในภูมิภาคของตนเองที่เป็นชายหนึ่งคนและหญิงหนึ่งคนเพื่อให้ที่ประชุมสภาเลือกเป็นรองประธานในตำแหน่งรองประธานจำนวนห้าคนโดยกระจายตามภูมิภาคละหนึ่งคนและในจำนวนนี้ให้มีผู้หญิง

ให้สมาชิกคัดเลือกกันเองเป็นกรรมการจำนวนสิบหกคน ทั้งนี้ต้องให้มีความเท่าเทียมกันในเรื่องของสัดส่วนจากแต่ละภูมิภาค เยาวชน และผู้หญิง

ผู้แทนของกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองใดจะเป็นคณะกรรมการเกินกว่าหนึ่งตำแหน่งไม่ได้ คณะกรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งเท่าที่วาระที่ตนเป็นสมาชิก

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง

(๒) เป็นข้าราชการประจำ

(๓) ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

(๔) เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งดังต่อไปนี้

(๑) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกตามมาตรา ๙

(๒) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

(๓) ถูกถอดถอนรายบุคคลเฉพาะตำแหน่งคณะกรรมการ เพราะเหตุมีความประพฤติในทางเสื่อมเสียต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือประพฤติผิดศีลธรรมและจริยธรรมของการเป็นคณะกรรมการ ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่

มาตรา ๒๒ คณะกรรมการสภาชนเผ่าพื้นเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการมีการประชุมตามภารกิจอย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง ประธานสภาเป็นผู้เรียกประชุมคณะกรรมการ องค์ประชุม การประชุม และการลงมติของที่ประชุมคณะกรรมการ ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๙ โดยอนุโลม

หมวดที่ ๔ คณะผู้อาวุโส

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการ พิจารณาเชิญผู้อาวุโสที่เป็นชนเผ่าพื้นเมือง หรือผู้ที่ชนเผ่าพื้นเมืองให้ความเคารพนับถือ จำนวนสิบห้าคน เป็นคณะผู้อาวุโส

จำนวนคณะผู้อาวุโสให้คำนึงถึงสัดส่วนหญิง ชาย และให้กระจายสัดส่วนไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ ความเชี่ยวชาญ และ ภูมิภาคอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงการยอมรับตามระบบจารีตประเพณีของชนเผ่าพื้นเมือง ต่าง ๆ ด้วย

มาตรา ๒๕ ผู้อาวุโส มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นผู้รู้ ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับชนเผ่าพื้นเมือง หรือปราชญ์ชาวบ้าน
- (๒) มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่าง และได้รับการยอมรับจากชนเผ่าพื้นเมือง
- (๓) มีความเสียสละ และมีจิตอาสาเป็นชนเผ่าพื้นเมือง หรือผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับชนเผ่าพื้นเมือง

มาตรา ๒๖ คณะผู้อาวุโส มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- (๑) ให้คำปรึกษาหารือแก่สมาชิก สภา คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และสำนักงาน ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (๒) ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนงานและแผนงบประมาณของสภา
- (๓) เกลี่ยเกลี่ยกรณีที่เกิดข้อพิพาท มีความคิดเห็นที่แตกต่างไม่สามารถหาข้อยุติได้ ตามที่บุคคลตาม (๑) ร้องขอ
- (๔) เข้าร่วมประชุมสภาสมัยสามัญ หรือสมัยวิสามัญ

หมวด ๕ สำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

มาตรา ๒๗ ให้มีสำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ที่ เป็นหน่วยงานนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของประธานสภา

มาตรา ๒๘ ให้มีสำนักงาน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนงาน และโครงการตามมติของสภา เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการเพื่อเสนอต่อสภาชนเผ่าพื้นเมือง ตามมาตรา ๑๘
- (๒) รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปและงานธุรการของสภา
- (๓) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลงานและอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาชนเผ่าพื้นเมือง เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา

- (๔) ประสานงานและบริการทางวิชาการให้แก่สภาชนเผ่าพื้นเมือง
- (๕) ดำเนินการต่าง ๆ ในการคัดสรรสมาชิกสภาชนเผ่าพื้นเมือง
- (๖) จัดให้มีฐานข้อมูลประชากรชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับกลุ่มชาติพันธุ์และในภาพรวม
- (๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่สภาชนเผ่าพื้นเมืองมอบหมาย

มาตรา ๒๙ ให้มีเลขาธิการสำนักงาน เป็นผู้ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงาน และมีอำนาจกำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสำนักงาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
ให้เลขานุการสภาเป็นเลขาธิการสำนักงานโดยตำแหน่ง

หมวด ๖ กองทุนสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย

มาตรา ๓๐ ให้จัดตั้งกองทุนสภาชนเผ่าพื้นเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (๑) สนับสนุนกิจกรรมโครงการของสภาชนเผ่าพื้นเมือง ตามมาตรา ๑๘
- (๒) สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- (๓) สนับสนุนการบริหารงานของสำนักงานสภา ตามมาตรา ๒๘
- (๔) สนับสนุนกิจกรรมโครงการของกลุ่มประชากรชนเผ่าพื้นเมือง เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม พื้นที่ทางจิตวิญญาณ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้
 - (๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามมาตรา ๓๘
 - (๒) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน
 - (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้เพื่อสมทบกองทุนโดยไม่มีเงื่อนไข
 - (๔) ดอกผลหรือรายได้อื่น
 - (๕) เงินและทรัพย์สินอื่นที่ตกเป็นของกองทุน

มาตรา ๓๑ ให้คณะรัฐมนตรีจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้กองทุนสภาชนเผ่าพื้นเมืองเป็นรายปี ในการสร้างความเข้มแข็งและเพียงพอต่อการดำเนินงานของสภาชนเผ่าพื้นเมือง

มาตรา ๓๒ ให้คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย กรรมการสภาที่คัดเลือกกันเองจำนวนเจ็ดคน ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงบประมาณจำนวนหนึ่งคน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและด้านชนเผ่าพื้นเมืองด้านละหนึ่งคน

การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่สภาชนเผ่าพื้นเมืองกำหนด

มาตรา ๓๓ ให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมิน ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ จำนวนเจ็ดคน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสภาชนเผ่าพื้นเมือง

การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่
สภาชนเผ่าพื้นเมืองกำหนด

มาตรา ๓๔ ให้กองทุนสภาชนเผ่าพื้นเมือง เป็นนิติบุคคล

เงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง ให้ส่งเข้ากองทุนโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมายว่า
ด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๓๕ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่กองทุนได้มาตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง โดยมีผู้บริจาคให้หรือได้มาโดยการซื้อด้วย
เงินรายได้ของกองทุน หรือแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินของกองทุน ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของกองทุน

มาตรา ๓๖ ผู้บริจาคเงินแก่กองทุนตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๓) มีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อน
ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

มาตรา ๓๗ ให้จัดทำงบดุล รายงานการเงินของกองทุนที่ผู้ตรวจสอบบัญชีรับรองแล้วเสนอต่อรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีบัญชี
งบประมาณทุกปี

ผู้ตรวจสอบบัญชีตามวรรคแรก ต้องเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินให้การรับรอง

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๘ ในวาระเริ่มแรกให้สำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นสำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองร่วมกับเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองที่มีอยู่ ดำเนินการเลือกสมาชิกสภาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน และให้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมถึงดำเนินการรวบรวมจัดทำทะเบียนประชากรชนเผ่าพื้นเมือง

มาตรา ๓๙ ให้คณะรัฐมนตรีจัดสรรงบประมาณเบื้องต้นอย่างเพียงพอ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่สำนักงานตามมาตรา ๒๘ และเมื่อจัดตั้งสำนักงานได้แล้ว ให้โอนรายการทรัพย์สินทั้งหมดที่มีอยู่ให้กองทุนสภาชนเผ่าพื้นเมืองต่อไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการมีพระราชบัญญัตินี้คือ เพื่อให้สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมประสานงาน และแก้ไขปัญหากลุ่มประชากรดังกล่าวได้อย่างทั่วถึงทุกด้าน สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศอนุสัญญาที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี และเจตนารมณ์ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง

ภาคผนวก ง
รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะอนุกรรมการ

รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะอนุกรรมการ

เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สำนักกรรมการ ๓
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๒๐ - ๑

๑. นายสุเทพ เอี่ยมคง	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
๒. นางสาวมณฑิชา ผลหาญ	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๓. นายดำรง วรรณสอน	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๔. นางสาวรัตติยา พนาจันทร์	นิติกรชำนาญการ
๕. นางสาวศิริรัตน์ เต็มศิริ	วิทยากรปฏิบัติการ
๖. นางสาวบุญแท้ โตดเครือ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๗. นางอำพรพันธุ์ อินทรแพทย์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ภาคผนวก จ
รายนามผู้จัดทำ

รายนามผู้จัดทำ

๑. นายสุรพงษ์ กองจันทึก
เลขานุการคณะอนุกรรมการ	ผู้จัดทำ
๒. นายชูพนิจ เกษมณี
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ	ผู้จัดทำ
๓. นายดำรง วรรณสอน
นิติกรชำนาญการพิเศษ	ผู้จัดทำ
๔. นางอำพรพันธุ์ อินทรแพทย์
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	ผู้จัดพิมพ์